

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δέκατος τρίτος

Συνδρομή ἑτησίαι : Ἐν Ἑλλάδι ρρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ρρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἑτησίαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως : Ὅδὸς Σταδίου, 6

4 Ἀπριλίου 1882

ΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΠΩΝ ΜΑΣ

Ὁ Μπερτόλδος.

[Ἀπόσπασμα ἐκ διατριβῆς ἀναγνωσθείσης
ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ «Παρνασσῷ»].

Ἐν τῶν δημοδῶν βιβλίων ἅτινα ἔτεψαν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὰ μέγιστα τὸν ἑλληνικὸν λαὸν εἶνε αἱ «Πανουργίαι ὑψηλόταται Μπερτόλδου, εἰς ἧτάς ὁποίας φανερώναται ἕνας χωριάτης πανούργος καὶ δξύνους, ὁ ὁποῖος ὕστερον ἀπὸ διάφορα ἠπαθήματα διὰ τὸν πολὺν καὶ δξύτατόν του νοῦν ἠγίνεται βασιλικὸς σύμβουλος». Τὸ βιβλίον δὲν εἶνε μὲν γέννημα πρωτότυπον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καίπερ μεταπερασμένον ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ τοῦ Ἰουλίου Κρίστουρς dalla Croce κατέστη οὕτω κοινὸν ἀνάγνωσμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐπὶ αἰῶνας ὅλους, ὥστε ἐξακολουθεῖ ἐκτυπούμενον ἔτι καὶ τὴν σήμερον μὲ τὰς αὐτάς χονδροσιδεάτας καὶ ὅλως ἰδιορρυθμους ξυλογραφίας αἰτίνας ἐκόσμου, ἅς εἶπω μάλλον ἤσχυον τὸ βιβλίον ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐκδόσεων. Τὸ ὅλον συγγραμμάτιον ἔχει τύπον ἀγροίκου σατύρας, οἷαι αἱ μόναί δύναμεναι νὰ εὐχεστηθῶσι τὰ πλήθη. Ἄλλ' ἡ σάτυρα ἦν ἔχομεν πρὸ ἡμῶν δὲν τοξεύει τὸν ἀπαίδευτον χωρικὸν, τὸν κοινὸν ἄνθρωπον τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἀπειθύνεται κατὰ τῶν ἀλλικῶν, κατὰ τῶν εὐπατριδῶν, κατὰ τῶν εὐγενῶν γυναικῶν. Ἀναγινώσκοντες τὴν κοινωνικὴν ταύτην σάτυραν εὐρισκόμεθα ἐνώπιον τῆς ἡοῦς τῆς αὐτοσυνηιδήσεως τοῦ λαοῦ, ὅστις πιεζόμενος τῶς κατὰ τοὺς μακροὺς μέσους αἰῶνας ὑπὸ τοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ γένους ἀναθάλλει ὡς ὑπὸ τὴν πνοὴν νέας ζωῆς. Ὁ ἥρωϊς τῆς μυθιστορίας ταύτης δὲν εἶνε περικαλλῆς οὔτε πλούσιος οὔτε εὐγενής· δὲν ἐλκύει διὰ τινος τῶν μέσων ἐκείνων δι' ὧν καταδυναστεύει τοῦ λαοῦ ὁ θρασὺς, σιδηρόφρακτος ἱππότης, ὁ πονηρὸς καὶ λόγιος ἐπίσκοπος, ὁ εὐπυρὸς καὶ κερδοσκόπος ἀστὸς τῆς μεσοχρονίου ἱστορίας. Εἶνε ὁ ἀπλοῦς καὶ κακοφρονημένος, ἀλλ' ἐργατικὸς, θαρραλέος, πολὺμητις χωρικὸς τῶν μετὰ τὴν Ἀναγέννησιν χρόνων, ὁ ἐπινοῶν καὶ τολμῶν, ὁ κρημνίζων καὶ ἀνιδρύων. Ὁ μιστὸρ Μπερτόλδος ἦτον μικροπρόσωπος, χοντροκέφαλος, ὀλοστράγγυλος ὡς φούσκα· τὸ μέτωπόν του ζαρωμένον, τὰ μάτια του κόκκινα ὡς φωτῖα, τὰ φρύδια του μακρὰ καὶ ἄγρια ὡς γουρουνότριχες, τὰ αὐτιά του γαϊθουρινὰ, μεγαλόστομος, στραχόστρομος, μὲ

τὰ χεῖλη κρεμασμένα κάτω ὡς τοῦ ἀλόγου, τὰ ἠγένηιά του πυκνά, καὶ πολλὰ ὑποκάτω εἰς τὸ πηγυρῶνί του, καὶ ἔσπεφταν ὡς ἐκείνα τοῦ τράγου, ἡ μύτη του στραβὴ καὶ σηλωμένη ἐπάνω μὲ τὰς τρύπαις πλατειαί, τὰ ὀδόντια του ἐξῶ ὡς τῶν κάπρων, μὲ τρία ἢ τέσσαρα ὑποκάτω εἰς τὸν λαυρὸν, τὰ ὁποῖα ὅταν ὤμιλει ἐφαίνοντο ὡς ἡτόσα τζουκάλια ὁποῦ νὰ ἐβραζαν. Εἶχε τὰ ποσάδια του τραγίτικα, μακρὰ καὶ πλατέα ὡσάν ἡτῶν Σατύρων, καὶ ὄλον του τὸ κορμίον μαλλιαρὸν· τὰ καλτζούνια του ἦτον ἀπὸ χονδρὸν βαμπακίον, ὅλα μπαλλωμένα, τὰ παπούτζια του ὑψηλά καὶ στολισμένα μὲ χοντρά κορμάτια. Εἰς ἡκοντολογίαν τοῦτος ἦτον ὅλως τὸ ἐναντίον τοῦ ἡΝαρκίσσου».

Ἐν τῇ γελοιογραφίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ υπερβολῇ ὑποκρύπτεται μὲν τις εἰρωνεία, ἀλλὰ συνυπάρχει καὶ ἡ ἔννοια τῆς ἀντιθέσεως τῆς φυσικῆς ἀσχημίας πρὸς τὴν ἐγκυρπτομένην ἐντὸς ἐκείνου τοῦ αἰσχροῦ σώματος ψυχικὴν εὐφυΐαν. Ὁ Μπερτόλδος δὲν εἶνε Νάρκισσος ἀληθῶς, ἀλλὰ πολλῶ μάλλον Σάτυρος· καὶ ὅμως ἔχει μεγάλην δόσιν τῆς ἀγχινοίας τοῦ Hans Wurst, τοῦ Pulcinella, τοῦ Σκαπίνου, τῆς ἀγερώχου εὐαισθησίας τοῦ Τριβουλέτου, τῆς καρτερικῆς καρδίας τοῦ Quasimodo· τῆς δὲ τσαυτῆς ἀντιθέσεως εἶχε πλήρη συναισθησιν καὶ αὐτὸς ὁ Dalla Croce γράφων ἐν τῷ προοίμιῳ «Ὁμως σοῦ παρασταίω ἐμπροσθὰ ἕνα χωριάτην ἄσχημον καὶ τερατώδη, ἀλλὰ ἐπιμελῆ καὶ πανούργον καὶ νοῦν ὑψηλότατον, εἰς τόσον ὅτι συγκρίνοντας τὴν ἀσχημάδα τοῦ κορμίου του μὲ τὴν ὠραιότητα τῆς ψυχῆς του ἠμπορεῖς νὰ εἰπῆς, καλέ μου ἀναγνώστα, ὅτι αὐτὸς ὁμοιάζει μὲ ἕνα σακκίον ἀπὸ χοντρόπανον, ἐνδυμένον ἀπὸ μέσα μὲ μετάξιον καὶ χρυσάφιον». Ἐν δὲ τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ φιλολογίᾳ τῶν μέσων μάλιστα αἰῶνων οὐδαμῶς εἶνε σπάνια αἱ τσαυτῆς μορφαὶ τῶν γελοιοποιῶν, οἵτινες φαιδρύνουσι τὴν ἀνίαν τῶν ἀλλῶν, ἐν ᾧ συγχρόνως κατορθοῦσι νὰ ἐγγέωσι πολλάκις ἄψινθον ἐπιτροπευμένην εἰς τὸ μέλι τὸ ἐπιβεβλημένον. Εἶνε οὗτοι οὕτως εἰπεῖν ὁ χορὸς τῆς ἀρχαίας τραγωδίας· εἶνε τὸ πνεῦμα τοῦ ἀδικουμένου λαοῦ, ἡ δύναμις ἡ λαυθάνουσα, ἡ κεκομμένη ἐκείνη βοή ἧτις τῶρα μὲν χορηγεῖται μόνον ἵνα προκαλέτῃ τὸ μειδίαμα καὶ τὸν γέλωτα, ἀλλ' ἧτις αὖριον ἐν τῇ ἀνελιξίᾳ τῆς ἱστορίας θὰ προκαλέσῃ δάκρυα καὶ θὰ ἐνσπεύρῃ φό-

βον. *Rira bien qui rira le dernier.* Ὑπὸ τοιαύτην ἀνωτέραν ἱστορικὴν καὶ φιλοσοφικὴν ἐποψὴν πρέπει νὰ ἐξετασθῇ ἡ περὶ τῶν ἑλληνικῶν λαῶν εὐδοκίμησις τοῦ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀσήμεου καὶ γελοίου τούτου φυλλαδίου, ὅπερ ὁμοίως ἔχει εὐρύτερον ὑποκεκρυμμένον σκοπὸν, τὴν ἐξέγερσιν τῆς συνειδήσεως τῆς ἀξίας τοῦ λαοῦ καὶ ὅπερ ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς ἀστειότητος καὶ ἐν μέσῳ διηγήσεων γελοίων διαδίδει εἰς τὰ πλήθη πνευματώδεις παροϊμίας καὶ γνωμικὰ σοφά. Μὴ λησμονώμεν δὲ ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς κατὰ τε τοὺς βυζαντινακοὺς χρόνους καὶ τοὺς τῆς Τουρκοκρατίας εἶχε νὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν εὐπατριῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐπειρῶντο, ὡς οἱ τῆς Δύσεως, νὰ δουλώσωσι τὰ πλήθη καὶ νὰ ὑποτάξωσι τὸ πνεῦμα εἰς τὸ γένος ἢ τὸν πλοῦτον. Εἶχε καὶ ὁ μεσαιωνικὸς Ἑλληνισμὸς τὸν τιμαριωτισμὸν του, καίτοι οὗτος δὲν ἐμελετήθη ἀκόμη δεόντως. Εἶχεν ὁ Βυζαντινισμὸς τὰς λεγομένας *προποίας*, εἶχεν ἡ τουρκοκρατομένη Ἑλλὰς τοὺς κοτζαμπασίδες τῆς. Ὡς λοιπὸν εἶχεν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τὸν τιτάνιον ἀγῶνα κατὰ τῶν μεσαιωνικῶν προνομίων, οὕτω, πρὶν ἀναφανῶσιν ἥρωες ὑπερασπισταὶ τῶν δικαίων του, πρὶν διευκρινηθῇ τὸ ζήτημα τῶν ἀπαιτήσεων του, μόνον συνήγορον εἶχε τὸν μωρὸν ἐκείνον γελωτοποιὸν, τὸν δειλὸν ἐκείνον ἀλλ' ἐπιδέξιον χωρικὸν, ὅστις ἐκαλεῖτο Μπερτόλδος.

Παρίσταται δ' οὗτος ἐν τῷ φυλλαδίῳ κατορθῶν νὰ διειδύσῃ εἰς τὴν αὐλήν. Ἀρχεται δὲ διάλογος μετὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ βασιλέως, ὅστις χαρακτηρίζει τὸ ὄλον ἔργον. Ὁ βασιλεὺς προσκαλεῖ τὸν Μπερτόλδον νὰ γείνη αὐλικὸς, λέγων·

«Ἐλα ἂν θέλῃς νὰ γείνης ἀνθρωπὸς τῆς αὐλῆς.»

Μπ. Ὁ ἐλεύθερος δὲν γυρνεῖ νὰ γείνη σκλάβος.

Β. Τί λοιπὸν σὲ παρεκίνησε νὰ ἔλθῃς ἐδῶ;

Μπ. Ἐπειδὴ ἐνόμιζα ὅτι ἕνας βασιλεὺς νὰ ἦτον μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δέκα ἢ δώδεκα ποδάρια, καὶ αὐτὸς νὰ ὑπερβαίῃ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καθὼς τὰ καμπαναρεῖα ὑπερβαίνουν τὰ σπίτια. Ὅμως βλέπω πῶς ἐσὺ εἶσαι ἕνας ἀνθρωπὸς κοινὸς, ὡς εἶνε καὶ οἱ ἄλλοι, ἀγκαλὰ καὶ εἶσαι βασιλεὺς.

Β. Εἶμαι βέβαια ἀνθρωπὸς ὡσὺν τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν μορφήν, ἀμὴν κατὰ τὴν δύναμιν καὶ τὸν πλοῦτον ὑπερβαίω τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὅχι μόνον δέκα ποδάρια, ἀλλ' ἑκατὸν καὶ χίλιαις πήχαις. Ἀλλὰ τίς σε ἐδίδαξε νὰ κάμνῃς τοιαύτας διαλέξεις;

Μπ. Ὁ γάϊδαρος τοῦ φαττόρου σου, ἦγον ἐκείνου ὅπου ἔχει τὴν ἐπιστάσιαν τῶν χωραφίων σου.

Β. Τί ἔχει νὰ κάμῃ ὁ γάϊδαρος τοῦ φαττόρου μου μὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς αὐλῆς σου;

Μπ. Ποῖν νὰ εἶσαι ἐσὺ καὶ ἡ αὐλή σου, ὁ γάϊδαρος εἶχεν ἀγαρίση τέσσαρες χιλιάδες χρόνους προτῆρα.

Β. Ἄχ, ἄχ, ἄχ, ὦ, ναί, τοῦτο εἶνε νὰ γελάσῃς τινάς.

Μπ. Τὸ γέλασμα πάντα περισσεύει εἰς τὰ στόματα τῶν μωρῶν.

Β. Ἐσὺ εἶσαι ἕνας πονηρὸς χωριάτης.

Μπ. Ἡ φύσις μου εἶνε τοιαύτη.

Β. Σὲ προστάσω ὥστε εὐθὺς, εὐθὺς νὰ μισσεύσῃς ἀπὸ ἐμπροσθὰ μου· εἰ δὲ μὴ σὲ κάνω νὰ μισσεύσῃς ἀπ' ἐδῶ μὲ ζημίαν σου καὶ ἐντροπήν.

Μπ. Ἐγὼ μισσεύω ὁμοίως ἤξευρε πῶς ἡ μύγαις ἔχουσι τοιαύτην φύσιν, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ διωχθῶσι, γυρίζουσι πάλιν· διὰ τὸ ὅποιον ἀνίσως καὶ κάμῃς νὰ μὲ διώξωσι, ἐγὼ γυρίζω πάλιν νὰ σὲ πειράξω.

Β. Λοιπὸν ὑπάγε, καὶ ἂν δὲν γυρίσῃς εἰς ἐμένα ὡς κάνουν ἡ μύγαις, προστάζω νὰ σε κουτσοκεφαλίσουν.

Τὸ λοιπὸν ὁ Μπερτόλδος ἀνεχώρησε, καὶ ἀροῦ ἔφθασεν εἰς τὸ σπῆτιον ἐπικαθῶν ἕνα παλαιὸν γάϊδαρον ὅπου εἶχε γδαρμένην ὄλην τὴν ῥάχιν, καὶ μισοφραγμένον ἀπὸ ταῖς μύγαις ἐπάνω εἰς ταῖς ἀμασχάλας του· τὸν ὅποιον ὁ Μπερτόλδος ἐκαβάλλικε καὶ ἐγύρισε πάλιν εἰς τὴν αὐλήν τοῦ βασιλέως, συντροφιασμένος μὲ ἕνα μιλλιούνιον μύγαις καὶ σφήκες αἱ ὅποια ὄλαι ἀντάμα ἔδειχναν ἕνα σύννεφον μεγάλον, ὥστε ὅπου μετὰ βίας ἐφαίνετο ὁ Μπερτόλδος, ὁ ὅποιος, ἀροῦ ἔφθασεν εἰς τὸν βασιλέα, λέγει του

Μπ. Νά με, ὦ βασιλεῦ, ὅπου ἐγύρισα ἐμπροσθέν σου.

Β. Δὲν σου εἶπα, ὅτι ἂν δὲν γυρίσῃς πρὸς ἐμένα ὡς κάνουν ἡ μύγαις, προστάζω νὰ σε ἀποκεφαλίσουν;

Μπ. Τάχα ἡ μύγαις δὲν πηγαίνουσιν ἐπάνω εἰς τοὺς βρώμιους;

Β. Ναί, πηγαίνουσι.

Μπ. Τώρα λοιπὸν, ὅπου ἐγύρισα ἐπάνω εἰς ἕνα βρώμιον γδαρμένον, γεμάτον μύγαις, ὡς βλέπεις ὅπου τὸν κατέφαγον ὄλον, καὶ ἐμένα ἀντάμα, νομίζω πῶς ἔκαμα ὄλον ἐκεῖνο ὅπου ἔταξα.

Σκανδάλων δ' ἀφορμὴ γίνεται ἡ ὑπὸ τοῦ βασιλέως κρίσις δύο γυναικῶν, ὧν ἡ μὲν δισχυρίζετο ὅτι ἡ ἑτέρα ἔκλεψεν αὐτῆς ἕνα καθρέπτην. Ὁ Μπερτόλδος πείθει τὸν βασιλέα ὅτι τὸ δάκρυ τῶν γυναικῶν εἶνε δόλος, ὑπερασπιζομένου δ' ἐκείνου τὸ ἀσθενὲς φύλον ὁ Μπερτόλδος κατορθώνει νὰ πείσῃ αὐτὸν περὶ τοῦ ἐναντίου, διαδίδων εἰς τὰς γυναῖκες τῆς χώρας ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀπεφάσισεν ἵνα ἕκαστος ἀνὴρ λάβῃ ἑπτὰ γυναῖκας. Ἡ ψευδὴς εἰδησις τοῦ Μπερτόλδου ἀνακοινοῦνται εἰς τὴν ἑτέραν μόνον τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως δικασθεισῶν γυναικῶν διαδίδεται ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν· αἱ δὲ γυναῖκες στασιάζουσι καὶ ὁ βασιλεὺς πείθεται ὅτι τὸ θηλυκὸν γένος εἶνε κακὸς πειρασμός. Ἐν τούτοις μανθάνει ἡ βασίλισσα τὰ θαύματα τοῦ Μπερτόλδου καὶ ζητεῖ νὰ τον ἴδῃ. Ἀλλ' ἐννοῶν ἐκεῖνος ὅτι πρόκειται περὶ καταδιώξεως ἐαυτοῦ παρὰ

τῆς ἀνάγκης κατορθώνει διὰ πολλῶν δόλων νὰ ἐκφυγῇ τὰς ἐναντίον αὐτοῦ μηχανορραφίας. Ὁμοίως δ' ἐπιτηδεύατα ἀπαλλάσσεται τῶν καθ' ἑαυτοῦ ἐνεργειῶν τῶν αὐλικῶν καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἐκάστοτε ἕνεκα νέας τινὸς αὐθάδους πράξεως ἐπερχομένης ὀργῆς τοῦ βασιλέως. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν ἐπαπειλούμενον θάνατον διαφεύγει ὅτε ποτὲ ἐγκλεισθεὶς διαταγῇ τῆς βασίλισσας εἰς σάκκον ἔμελλε νὰ ριφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν. Σώζεται δὲ πείθων πανουργάτατα τὸν φυλάσσοντα αὐτὸν στρατιώτην νὰ τον ἐξαγάγῃ ἐκ τοῦ σάκκου, εἰς ὃν ἐμβάθην αὐτὸς ἐκεῖνος πάσχων διὰ τοῦτο τὰ πάνδαινα.

Τέλος δὲ καίπερ σωθεὶς δὲν παύεται πανουργούμενος οὐδὲ σοφίζόμενος, διὸ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἀχθεθεὶς διατάσσει τὸν θάνατόν του. Ἀλλὰ καὶ πάλιν σώζεται ἐξαιτούμενος παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν ἐξῆς χάριν· «Πρόσταξέ, παρακαλῶ σε, τοῦτους τοὺς δουλευτάδες σου, ὅτι νὰ μὴν με φουρκίσουν ἕως ὅπου νὰ εὗρω ἐγὼ ἕνα φυτὸν καὶ δένδρον νὰ μοῦ ἀρέσῃ καὶ ἔτσι ἀποθαίνω εὐχαρίστημένος.» Ἀναχωρεῖ δὲ μετὰ τῶν στρατιωτῶν ἕως εὗρεθῇ τὸ κατάλληλον δένδρον· ἀλλ', ὡς εἰκὸς, τοῦτο δὲν εὗρεθῇ καθ' ὅλους τοὺς λόγγους τῆς Ἰταλίας. Ἀπολύεται λοιπὸν καὶ ἐλκεῖ τὴν χάριν τοῦ βασιλέως ὅστις ἐξαναγκάζει αὐτὸν νὰ γείνη αὐλικός. «Καὶ ποτὲ δὲν ἔκανε πρᾶγμα χωρὶς τὴν συμβουλήν του καὶ ἕως ὅπου ἐκεῖνος ἐστάθῃ εἰς ἐκείνην τὴν αὐλήν, κάθε πρᾶγμα ἐπῆγαιεν ἀπὸ καλὸν εἰς καλῆτερον· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτον συνειδησιμὸς νὰ τρώῃ φαγητὰ χοντρά καὶ καρπούς ἀγρίους, πάραυτα ὅπου ἄρχισε νὰ γευθῇ ἐκεῖνα τὰ ἀρχοντικά φαγητὰ καὶ δελικάτα, ἀρώστησεν εἰς θάνατον μὲ μεγάλην λύπην τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασίλισσας, οἱ ὅποιοι μετὰ τὸν θάνατόν του ἐξῆσαν πάντα κακὴν ζωὴν καὶ δυστυχισμένην.» Διὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς νεκρικῆς αὐτοῦ στήλης ἐπεγράφη ὅτι «μὲ τρουερὸς πόνοισ ἀπέθανε διὰ νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ φάγῃ ῥάβδαις καὶ φασούλια» καὶ ἐν τῇ διαθήκῃ του δὲ διέταξεν «Ἀγκὸμῃ ἀφίνω τοῦ μαστόρου Μαρτίνου Μάγειρα τὸ «μαχαίρι μου καὶ τὸ θηκάρι μου, διατὶ κάποιαις προαῖς μοῦ ἔψησε ῥάβδαις ὑποκάτω εἰς τὴν στήχτην καὶ μοῦ ἔκαμε μαγεῖσμα ἀπὸ φασούλια μὲ τὰ κρεμμύδια, φαγητὸν ὅπου ὄφρα εἰς τὴν φύσιν μου περισσώτερον παρὰ τὰ τρυγόνια καὶ πέρδικας καὶ ψωμοκόρεκτα.»

Τοιοῦτον περιεργὸν μίγμα εὐφυΐας καὶ μωρίας, ἀνεκδότων καὶ διηγήσεων, διαλόγων καὶ παροιμιῶν εἶνε ὁ Μπερτόλδος.

Ἀλλ' οὕτε ὁ βασιλεὺς Ἀλβόινος ἠδύνατο νὰ παρηγορηθῇ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μπερτόλδου, οὕτε ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἠδύνατο νὰ στερηθῇ τοῦ γένους αὐτοῦ, διὸ εἰς τὸν Μπερτόλδον ἐπικολούθησεν ὁ Μπερτολδίνος. Ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ Μπερτόλδου καὶ τῆς Μαρκόλφας δὲν εἶχε τὴν εὐφυΐαν τοῦ πατρός· ἦτο δὲ μωρὸν καὶ παράξενον ἀνθρωπάρι-

ον, τὸ ὅποιον ἠρώτα τὸν βασιλέα ποῖα εἶνε μεγαλύτερα ἡμέρα ἢ τῆς πόλεως ἢ ἡ τοῦ χωρίου, τὸ ὅποιον ἔριπτεν εἰς τοὺς βατραχίους τῆς λίμνης τὰ εἰς αὐτὸν δωρηθέντα σκουῖα, νομίζον ὅτι ἐνέπαιζον αὐτὸ διὰ τοῦ κόσματος αὐτῶν κουάτρα κουάτρα ὡς ἔχοντα μόνον τέσσαρα σκουῖα. Ὁ Μπερτολδίνος μάγεται πρὸς τὰς μωρίας καὶ προσκαλεῖ τὴν μητέρα ὡς σύμμαχον, ἐμβάθνει εἰς τὸ καλάθιον τῆς χηνὸς διὰ νὰ πυρώσῃ αὐτὸς τὰ αὐγά της, κόπτει τὰ ὄτα τοῦ ὄνου τοῦ κηπουροῦ καὶ τὰ τοιαῦτα. Κατὰ τῆς μωρίας δ' αὐτοῦ ἐν μόνον φάρμακον εὗρεθῇ, ἡ ὑπανδρεία. Νυμφευθεὶς ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν τριάκοντα ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Κκασσένον, ἔγγονον τοῦ πολυθρηλήτου Μπερτολδου. Ἀλλὰ θὰ συγχωρήσατε νὰ μὴ συμπεριλάβωμεν εἰς τὴν ἔρευναν ἡμῶν καὶ τὸν ἔγγονον ἵνα μὴ φθάσωμεν μέχρι παππαγαθίας, ἀρ' οὐ χάριν πατταγαθίας ἡσυχολήθημεν ὀλίγον καὶ περὶ τὸν Μπερτολδίνον.

ΣΥΓΓΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

Ἡ κατωτέρω ἀφήγησις περὶ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Ἀθήναις ἀπεσπασθῆ ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ δημογέροντος Ἀθηνῶν Ἀγγελίου Γέροντα, οὗτινος τὸ πρωτότυπον εὑρίσκειται εἰς χεῖρας τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ του κ. Ἀχιλλέως Α. Γέροντα. Ἐκ σιβασιμαῖος πρὸς τὴν μνήμην τοῦ φιλοπατρίδος ἀνδρός· ἐτηρήθη ἐν τῇ δημοσιεύσει τό τε ἄνω καὶ ἡ ὀρθογραφία τοῦ πρωτοτύπου.

Σ. τ. Δ.

Ἡ ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ἐν Ἀθήναις.

Εἰς τὰ 1821 Μαρτίου 25, τὸ ἑσπέρας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἦλθε ἀπὸ Ὑδρα εἰς φίλος μου, Νικόλαος Κοντόπουλος, καὶ μὲ ἐξηγήθη ὅλα τὰ τρέχοντα. Ἐγὼ τὸ πρῶτ' ὅν ἐπῆρα καὶ πήγαμε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κατῆ Ζαχαρίτζα καὶ ὠμιλήσαμε ὅλα τὰ τῆς ἐπαναστάσεως τρέχοντα, καὶ τὸ ἑσπέρας τοῦ ἔδωσα δέκα τουφέκια καὶ ἀνεχώρησε πάλι μυστικὰ διὰ Ὑδρα. Οἱ δὲ ἡμεῖς ἀμέσως ἐγράψαμε εἰς ὅλα τὰ χωρία τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἦλθαν ἀπὸ δύο γέροντες τοῦ κάθε χωρίου. Τοὺς ἐσυμβουλίσαμε νὰ ἦνε ἐτοιμοὶ ὅλοι εἰς τὰ ὄπλα καὶ νὰ μαζευθοῦν εἰς τὸ Μενίδι, καὶ ὅταν ἡμεῖς τοὺς ἐμνημόσωμε ἐτότε νὰ κινηθοῦν.

Ἡμεῖς ὁμοίως κατὰ δυστυχίαν μας εὗρεθῆμεν Δημογέροντες μὲ τὸν Προκόπιον Βενιζέλον καὶ τὸν Παλαιολόγον Βενιζέλον.

Εἰς τὰς 10 Ἀπριλίου 1821 ἔμαθαν οἱ τούρκοι ὅτι συνάζονται ὅλα τὰ χωρία εἰς τὸ Μενίδι, καὶ ἔκαμαν καὶ αὐτοὶ μίαν γενικὴν συνεδρίασιν εἰς τὸν Μενδρεσέ, ὅλοι ὀπλισμένοι, καὶ ἐκεῖ ἀπεφάσισαν διὰ νὰ φονεύσωσιν τοὺς ἐν τῇ Ἀττικῇ ἑλληνας, λέγοντες ὅτι «ἡμεῖς οἱ Τούρκοι ἡμεῖς ὀλίγοι, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι εἶνε πολλοί»· ὁμοίως πάλιν παρανόμως δὲν τὸ ἤθελον, ἀλλὰ νὰ τοὺς δοθῇ ἰλάμι παρὰ τοῦ Κατῆ, καθὼς τοὺς ἔδωσε καὶ ὁ Μουφτῆς φετιμᾶ. Ὁ δὲ Κατῆς, καλῆς ψυχῆς ἀνθρωπὸς, ὀνομαζόμενος Κατῆ Χαλκὴλ Ἐφέντης, τοὺς εἶπε — «Πάψετε αὐτὴν τὴν ὀρμὴν, καὶ τὸ

πρωτὶ ἐγὼ θέλω σὰς ἡδηγήσει». Τὸ ἑσπέρας στέλλει διὰ νυκτός καὶ μᾶς κράζει εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ μᾶς λέγει ὅλα τὰ ὅσα ὠμίλησαν εἰς τὸν Μενδρεσέ. Ἐτότε ἡμεῖς ἐζήτησαμε συμβουλὴ παρὰ τοῦ Κατῆ, ὁ δὲ κατῆ μᾶς ἀπεκρίθη, ὅτι: «ἄλλο ἢ δὲν στογάζομαι, ἀλλὰ ἐσεῖς πρέπει νὰ δώσετε ἡγγύησι, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ὄπλα δὲν σηκόνουν, καὶ νῆτότε ἂν ἐγὼ χαθῶ χαθῆτε καὶ ἐσεῖς». Ἡμεῖς δὲ μολονοποῦ γινώριζαμε τὰ πράγματα, εἶπαμε μεταξὺ μας, ὅτι παρὰ νὰ χαθοῦν τρεῖς καὶ τέσσαρες χιλιάδες χριστιανοί, κάλει ὡς χαθοῦμε ἡμεῖς, καὶ σὰν ἀποφασίσαμε νὰ δεχθοῦμε τὴν ἐγγύησιν αὐτῆ, ἐτότε αὐτὸ τὸ ἑσπέρας ἀνεχωρήσαμε ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ Κατῆ, τὸ δὲ πρωτὶ ἐσυνάχθησαν ὅλοι οἱ Τούρκοι ὀπλισμένοι εἰς τὸ Κατάστημα τοῦ Διοικητῆ. Στέλουν ἀμέσως καὶ κράζουν τὸν Κατῆ διὰ νὰ τοὺς δόσῃ τὸ ἱλάμι, ὁποῦ τοῦ εἶχαν ζητήσει ἀπὸ τὴν ἄλλην ἡμέραν τοῦ παρασιάνσαν καὶ τὸν φετιφᾶ τοῦ Μουφτῆ. Ἀμέσως μὲ θυμὸν λέγει τοῦ Μουφτῆ: «Μὲ τί κιτάπι ἐσὺ ἐδωσας φετιφᾶ;» Ὁ Μουφτῆς ἀπεκρίνεται: «τὸν ἐδωσα μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ!» Ἐτότε τοῦ λέγει ὁ Κατῆ: «Ἄν ἐσὺ ἔχῃς φετιφάδες μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἐγὼ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἱλάμι δὲν ἔχω, ἀλλὰ νὰ στογασθῆτε ὅτι ἔχομαι δοῦν βελέτι, καὶ ποῖος ἡμπορεῖ νὰ δόσῃ λόγον εἰς τὸν βασιλέα μας; Ἄν ἐσεῖς φοβεῖσθε, πάρετε μίαν ἡγγύησιν ἀπὸ τοὺς κοτζαμπασίδες, καὶ ἐτότε ἡσυχάστε». Ἐτότε μᾶς λέγει ὁ Διοικητής, «Ἐγγυεῖσθε ἐσεῖς ὅτι οἱ βασιλῆδες δὲν μᾶς κτυποῦν;» τοῦ εἶπαμε «Μάλιστα». Ἐτότε καθὼς ἦτον ὅλοι οἱ Τούρκοι ὀπλισμένοι μᾶς ἔβαλαν εἰς τὴν μέσσην καὶ μᾶς εἰσέκωσαν εἰς τὸ Κάστρο. Εἰς τὸν δρόμον ὄσους σημαντικούς ἐβρισκαν, τοὺς ἔλεγον: «Πηγάνετε καὶ ἐσεῖς μὲ τοὺς Κοτζαμπασίδες μαζύ». Ἐπῆραν τὸν Πρωτοσύγγελλον τοῦ Ἁγίου Τάφου Ἀνθιμον, τὸν Πνευματικὸν Φιλάρετον Τριανταφύλλον, τὸν υἱὸν μου Ἀγγελῆκην Βενιζέλον, τὸν ἐξάδελφόν μου Χατζῆ Δημήτριον Καρόφον, τὸν Γεώργιον Βάρβανον, τὸν Ἰωάννην Πανταζῆν, τὸν Βασίλειον Σαράντην, τὸν Χατζῆ Φιλίππῆ μὲ τὸν υἱὸν του Σπυρίδωνα. Τὴν 12 Ἀπριλίου τοὺς ἀνέβασαν εἰς τὸ Κάστρο μαζῆ μας ἡμέραν Τρίτην ὥρα 2 μετὰ μεσημβρίαν καὶ μᾶς ἔβαλαν ὄλους εἰς μίαν κάμεραν. Ἐπειτα εἰς τὰς 25 ἔμπηκαν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Πόλιν. Ἐτότε μᾶς ἄρχισαν κτυπῶντες μὲ τὰ σπαθιά, καὶ μᾶς ἔβαλαν εἰς τὸν Γουλά τοῦ φρουρίου. Τοὺς ἐννέα τοὺς εἶχαν λυτούς, τοὺς δὲ ἡμᾶς μᾶς εἶχαν σιδηροδεσμίους, φοβούμενοι μὴν πληρόσασιν καὶ μᾶς ἀπολύσουν. Ἐπειτα μᾶς ἄφισαν ὁκτὼ ἡμέρας χωρὶς ψωμί καὶ χωρὶς νερό. Ἀφοῦ ὑποφέραμε τὴν τυραννίαν αὐτῆ, μίαν ἡμέραν ὁμοφώνως ἐφωνάξαμε:— «Ἡ δόστε μας νὰ φάμε, εἰδὲ σκοτώσέτε μας, καὶ μὴ μᾶς ἐπαιδεύετε». Ἐτότε μερικοὶ ἀπεφάσισαν καὶ μᾶς ἐδίδαν μίαν ὀκτὰ ψωμί τὴν ἡμέραν καὶ μίαν ὀκτὰ νερό διὰ νὰ ζήσωμε δώδεκα ἄνθρωποι μὲ αὐ-

τό. «Εὐλογητὸς ὁ Θεός» εἶπαμε ἀγαθὸ εἶνε καὶ αὐτόν. Ἀφοῦ ὁμοῦ ἐφρονεῖτο κανένας τούρκος ἀπὸ χριστιανούς, μᾶς ἄφιναν πάλιν δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας νηστικούς.

Εἰς τὰς 25 Ἰουνίου ἔλαβαν μεγάλην ἀνάγκην διὰ ψωμί, καὶ ἐτῆ ἀποφάσισαν καὶ ἐρήκτικαν ἔξω νὰ ἀρπάξουν τίποτις στάρι ἀπὸ τὰ ἀλώνια νὰ περάσουν μερικὲς ἡμέρας ὄσῳ νὰ τοὺς ἔλθῃ βοήθεια. Ἐτότε οἱ κάτω Ἕλληνες ἐσκότωσαν κάμποσους τούρκους σημαντικούς. Ἐτότε οἱ συγγενεῖς τῶν φονευμένων ὁποῦ ἦσαν μέσα εἰς τὸ φρούριον, ἐφόνευσαν τοὺς ἐννέα οἰκοκυρέους χριστιανούς ὅπου ἦτον μαζῆ μας εἰς τὸν Γουλά τοῦ φρουρίου. Οἱ δὲ ἐμᾶς μᾶς ἄφισαν διὰ νὰ μᾶς παραδόσουν εἰς τοὺς Πασάδες νὰ μᾶς ἐφονεύσουν μὲ σκληρὸν θάνατον.

Αὐτῆ λοιπὸν ἡ τυραννία καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ Γουλά ἐπῆρε μῆνας τρεῖς καὶ ἡμισυ, ἀπὸ 14 Ἀπριλίου 1824 μέχρι 25 Ἰουλίου, ὅπου ἦλθαν οἱ Πασάδες εἰς τὴν Ἀθήνα, Ὁμερβρῶνης, Ἀμπᾶς Πασᾶς Γκέκας καὶ Ὁμερ Πασᾶς Καρυστινός, πασάδες 3.

Εἰς τὰς 28 Ἰουλίου μᾶς ἐκατέβασαν κάτω διὰ νὰ μᾶς κρίνουν οἱ πασάδες καὶ ἐτῆ νὰ μᾶς ἐφονεύσουν. Ἐτότε μᾶς ἔκαμαν μεγάλην ἐξέταξιν νὰ ἰδοῦν ἂν καὶ ἡμεῖς εἴμαστε συνεργοὶ τῆς ἐπαναστάσεως. Ἡμεῖς ὀρκιστήκαμε ὅτι δὲν ἔχομε καμμίαν εἰδήσιν περὶ αὐτά. Ἐτότε μᾶς λέγει ὁ Ὁμερ Βρῶνης ὅτι «Ἐγὼ δὲν σὰς πιστεύω καὶ θέλω σὰς ἐφονεύσω». Ἐτότε ἐπετάχθη ὁ Κατῆς καὶ τὸν εἶπε ὅτι: «Πασιᾶ Ἐφέντη, ἐγὼ σὲ ὀρκίζομαι εἰς τὸ αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ εἰς τὸν ἄλλον, ὅτι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶνε ἀθῶοι καὶ εἰδήσιν δὲν ἔχουν, ἡμόνον πίστεψέ τους». Ἐτότε ἔκραξε τὸν Διοικητῆ καὶ μᾶς παρέδωσε νὰ μᾶς φυλάττωσιν εἰς τὸ σπῆτι του. Ἐδίδοι 80 τούρκους ἄλθανούς τζάμιδες καὶ μᾶς ἐφύλαγαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Τζαφέρ-μπεη Ἀθηναίου. Ὅλην τὴν ἡμέραν εἴμεθα ἐλευθῆροι εἰ δὲ τὸ ἑσπέρας φυλακῆ. Ἐκαθήσαμε εἰς τὰ χέρια τους ἡμέρας 34 αἰχμάλωτοι. Ἐπειτα τὴν 29 Αὐγούστου ἡμέρα Πέμπτη ὥρα 2 1/2 μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀπεφασίσαμε καὶ ἐκρεμαστήκαμε μὲ ἓν σκυνὶ ἀπὸ τὸ παράθυρον τῆς φυλακῆς καὶ ἐξημερωθήκαμε εἰς τὸν Φαληρέα εἰς τὴν θέσιν «Ἁγιος Κοσμάς» καὶ ἐκεῖ ἤδραμε κατῆ ὅπου ἡ φιλίη μας μᾶς εἶχαν στείλει ἀπὸ Αἴγινα καὶ μᾶς ἐπερίμενε καὶ ἐμῆκαμε μέσα εἰς τὸ πλοῖον γαλακτῆς. Ἐτότε βλέπομε 60 καθαλαρέους καὶ 200 πεζοῦς καὶ μᾶς ἔρχοντο μίαν μπαταριά τουφέκια, ὁμοῦ ἡμεῖς ἡμεῖς ἀνοικτὰ εἰς τὸ πέλασ καὶ δὲν μᾶς ἔβλαψαν. Στογαστήτε ἀδελφοί ἡ ἀπελπισία τους, δὲν σῶνει ὄχι μόνον οἱ 80 ὅπου μᾶς ἐφύλαγαν, ἀλλὰ ἀπὸ τέσσαρες χιλιάδες τούρκους ἐλευθερωθήκαμε. Εἰς τὰς 30 Αὐγούστου ἐφθάσαμε εἰς τὴν Αἴγινα μᾶς εἶδαν συγγενεῖς, φίλοι, καὶ πατριῶτες καὶ ἐχάρηκαν. Ἀμέσως ἔγραψαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ ὅσοι Ἀθηναῖοι ἦτον ἐκεῖ

ἦλθαν εἰς τὴν Αἴγινα, καὶ ὁμοφώνως ὅλοι μὲ ἐδιώρησαν ἐπὶ κεφαλῆς ὄλων τῶν Ἀθηναίων στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ὁ δὲ Προκόπιος Βενιζέλος ἐπέρασε εἰς Ἰδρα ὅπου ἐκεῖ ἦτον ἡ φιλίη μας, καὶ ἐμίναμε εἰς τὴν Αἴγινα ἐγὼ καὶ ὁ Παλαιολόγος.

ΤΟ ΚΥΑΝΟΨΝ ΡΟΔΟΝ

Πρὸ ἐτῶν τριάκοντα ἔν τιμι προαστείῳ τῆς γαλλικῆς πόλεως Angers, ἔνθα κατ' ἐξοχὴν ἀσκεῖται ἡ κηπουρικὴ, πτωχὸς ὑποτελώνης ἀπομακρυνθεὶς τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀποζῶν ἐκ τῆς πενιχρᾶς του συντάξεως ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ῥόδων. Ὅπως οἱ πλείστοι τῶν εἰς τοιαύτας θέσεις ὑπηρετουμένων, ὁ Ἰούλιος Ἀλλᾶνος—οὕτως ὠνομάζετο—ἐνυμφεθῆ ἀφ' οὗ εἶχε λάβει τὴν συνταξίν του. Εἶχεν ἀποκτήσει μίαν θυγατέρα, ἀλλὰ δύο ἔτη μετὰ τὴν γέννησιν αὐτῆς ἀπέθανεν ἡ μήτηρ, καὶ ὁ δυστυχὴς Ἰούλιος ἔμεινε μόνος μετὰ τοῦ ὄρφανου τοῦ θυγατρίου. Ἦτο βαρὺ τὸ πάθημά του, ἀλλ' ἡ στοργή, ἣν εἶχε πρὸς τὴν κόρην του ἦτο τοιαύτη, ὥστε εἰς τὸ ἐξῆς ἡ μικρὰ ὄρφανὴ ἔσχεν ἐν αὐτῷ καὶ πατέρα καὶ μητέρα. Ἐγείρτο δὲ ἐνωρίτερα καὶ κατεκλίνετο ἀργότερα ἵνα μὴ στερεθῆ καὶ τὸ κηπάριόν του τῆς δεούσης ἐπιμελείας, ἀφ' οὗ τὰς πλείστας ὥρας τῆς ἡμέρας ἐδαπάνη εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῆς θυγατρὸς. Ὅταν δὲ ἐμεγάλωσε τὸ κοράσιον, ἔγεινε πλέον ἡ σταθερὰ καὶ ἀχώριστος σύντροφος τοῦ πατρὸς τῆς, τὴν ἤγε μεθ' ἑαυτοῦ ὅταν ἐπορεύετο εἰς τὴν ἀγορὰν ἵνα πωλήσῃ τὰ ἄνθη, τὰ ὀπωρικά ἢ τὰ λάχανά του, ὅταν δὲ ἐργάζετο τὴν ἐκάθιζε πλησίον του καὶ διακόπτων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὴν βραδείαν του ἐργασίαν τὴν ἡτένιζεν ἱλαρῶς, τῆ ἐμειδίει καὶ ἔσπευδε πρὸς αὐτὴν ἅμα τῆ πρώτῃ προσκλήσει τῆς. Καὶ τὸσον πολὺ εἶχον συνειθίσει οἱ γείτονες νὰ μὴ τὸν βλέπωσι ποτὲ ἄνευ τῆς κόρης του, ὥστε τὸν ἐπωνόμαζον *Γέρω παραμάρταρ*.

Εἶπομεν ὅτι ἐκόμιζεν εἰς τὴν ἀγορὰν τὰ ὀπωρικά καὶ τὰ λάχανά του, διότι τῷ ὄντι βραδύτερον μόνον εἶχεν ἐπιδοθῆ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ῥόδων.

Ὁ κηπὸς του, μετρίως ὦν ἐκτάσεως, ἦτο τοιχογυρισμένος καὶ πλήρης δεινροστοιχιῶν καὶ σικιᾶδων, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἐφύοντο καὶ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ θάμνοι καὶ ἄνθη. Ἐβλεπέ τις λοιπὸν παντοειδῆ καὶ ποικιλόχρῳ φυτὰ καὶ βοτάνιας ἄνευ τινὸς τεχνικῆς συμμετρίας, ῥόδα καὶ κρίνα καὶ φραγκοστάφυλα καὶ καταπράσινα φυλλώματα ἀναμιξ, καὶ τόπον κενὸν οὐδαμοῦ. Περιστατικὸν τι ὄμοιον, τὸ ὁποῖον θέλομεν ἀμέσως διηγηθῆ, ἐπήνεγκε τὴν ὀριστικὴν τοῦ πτωχοῦ Ἰουλίου ἀπόφασιν εἰς τὸ νὰ ἀφοσιωθῆ εἰς μίαν ἀποκλειστικῶς ἐπιχείρησιν, ἐκ τούτου δὲ προήλθε καὶ ἀληθὴς ἐπαναστάσις οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸν κηπὸν του. Ἀπὸ ἐνὸς δηλαδὴ πυκνώματος παντοειδῶν ῥόδων κει-

μένου πρὸ τοῦ οἰκίσκου του εἶχε συλλέξει σπόρους, τοὺς ὁποίους ἐφύτευσεν εἰς μίαν γάστραν, ἔπειτα δὲ ἐτοποθέτησε κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου τοῦ κήπου του τοὺς μικροὺς θαμνίσκους τῶν ῥοδῶν, οὗς εἶχον παραγάγει οἱ φυτευθέντες σπόροι καὶ μετὰ περιοργείας περιέμενε νὰ ἴδῃ τὸ ἀποβησόμενον. Τὸ τρίτον ἔτος αἱ μικραὶ ῥοδέαι ἐπέταξαν κάλυκας, ὅταν δὲ οἱ κάλυκες ἤνοιξαν παρήχθησαν πολλὰ ἄνθη ἀπλᾶ ἢ ἡμισύνθετα καὶ μετὰξὺ αὐτῶν ὑπῆρχε καὶ ἓν ῥόδον ἐντελοῦς κανονικότητος, γεμάτον ἐκ χρώματος πορφυροῦ τόσον βαθέος, ὥστε μέρη τινὰ τῶν πετάλων ἐκκλινον πρὸς τὸ μαῦρον.

Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ὁ γέρον Ἀλλᾶνος ἐξεπλάγη, μετὰ τοῦτο δὲ ἐσυλλογίσθη εὐθὺς τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπροξένη εἰς τὴν Ἰωάνναν του—ἦτο πλῆθον δεκαπέντε ἐτῶν κόρη—προσφέρων πρὸς αὐτὴν τὸ παράδοξον ῥόδον. Τὸ ἔκοψε λοιπὸν μετὰ προσοχῆς καὶ θριαμβευτικῶς τὸ παρουσίασεν εἰς τὸ κοράσιον, ὑπερ ἐξεπλάγη ὄχι ὀλιγώτερον τοῦ πατρὸς διὰ τὸ ἔκτακτον καὶ τὴν καλλονὴν τοῦ εὐρήματος.

Τὸ πρᾶγμα ἔκαμε θόρυβον πολὺν εἰς τὰ περίχωρα, πάντες οἱ πολυάριθμοι ἐκεῖ, ὡς εἶπομεν, κηπουροὶ ἔσπευσαν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν ῥοδέαν, εἰς δὲ ἐκ τῶν σημαντικωτέρων προσήνεγκεν εἰς τὸν Ἀλλᾶνον διὰ τὴν ἔκτακτον αὐτὴν ῥοδέαν δύο χιλιάδας φράγκα, ἅτινα ἐγένοντο δεκάτα.

Τὸ ἀπροσδόκητον τοῦ κέρδους ἐνέπνευσεν εἰς τὸν πρῶτον ὑποτελώνην ιδέαν, τὰς ὁποίας πρότερον οὐδ' εἶχε κἄν φαντασθῆ. Εἶχε διατηρήσει εἰς ἑαυτὸν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπωνυμίας τοῦ ῥόδου, καὶ λοιπὸν τὸ ἐπωνόμασε τὸ *κένθος τῆς Ἀπλότητος* ὄχι τόσον διὰ τὸ βαθὺ χρῶμα τῶν πετάλων, ὅσον εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀποθανούσης γυναικὸς του, ἥτις διστέλει πάντοτε ποθεινὴ πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐπειδὴ ἐθαυμάζε τις πῶς δὲν εἶχεν δώσει εἰς τὸ ῥόδον τῆς θυγατρὸς του τὸ ὄνομα, ἦν τόσον ἡγάπα:

—ὦ! ἀπεκρίθη, θὰ ἔλθῃ καὶ τῆς κόρης μου ἡ σειρὰ καὶ τὸ ῥόδον τὸ ὁποῖον θὰ φέρῃ τὸ ὄνομά της θὰ εἶναι τόσον ὠραῖον καὶ τόσον σπάνιον, ὥστε θὰ γίνεταί λόγος καὶ ἀφ' οὗ περάσουν ἑκατὸ χρόνοι.

Τῷ ὄντι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ πτωχὸς πατὴρ ἀφωσιώθη ὄλιως εἰς τὸ μέγα ἔργον ψυχῆ τε καὶ σώματι.

Αἱ μὲν λέαι καὶ αἱ ἀπιδέαι αἱ τόσον καρποφόροι ἐξερριζώθησαν ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην, τὰ ἄνθη καὶ τὰ λάχανα ἠφανίσθησαν καὶ αὐτά, πάντες δὲ οἱ ὄντω κενωθέντες τόποι κατελήφθησαν ὑπὸ ῥόδων ἐκ τῶν λεγομένων ἡμισυνθέτων.

Ἡ Ἰωάννα παρετήρει περιούπος καὶ μετὰ δακρύων τὴν καταστροφὴν τοῦ κήπου ἦτο πολὺν νεκρὴ καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναλογισθῆ τὰς ὕλικας ὠφελείας, τὰς ὁποίας ἠδύνατο νὰ συνεπιφέρῃ ἢ μεταμύρφωσις ἐκείνη. Ἐλυπεῖτο διὰ τὰ θύματα,

τὰ ὅποια ἦσαν παλαιὸς τῆς φίλοι, τῶν ὁποίων ἀπὸ τῆς παιδικῆς τῆς ηλικίας εἶχε θαυμάσει τὴν πλουσίαν παραγωγὴν καὶ εἶχε γευθῆ τοῦ νοστιμωτάτου καρπού. Πολλάκις εἶχε προσπαθῆσαι νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς τὴν χάριν ἀγαπητοῦ τινος φυτοῦ, ἀλλ' ὁ πατὴρ μὲ ὄλην τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην του ἔμεινεν ἀμετάπειστος, ἐξηκολούθει τὴν ἐργασίαν του καὶ ἐψιθύριζεν :

—Εἶναι ἡ προικὰ σου ! Πρέπει νὰ κερδήσω τὴν προικὰ σου, Ἰωάννα μου, μὲ ἀπίδια δὲν εἰσπορεῖ κανεὶς νὰ ἐγγάλη εἰκοσι χιλιάδας φράγκα, ὅπου εἶναι τὸ ὄνειρόν μου νὰ σοῦ δώσω. Μὰς χρειάζεται τὸ γαλάζιον τριαντάφυλλον !

Ἀπ' οὗ κατέστρεψεν ὁ γέροντ τὸν κηπὸν του, δὲν εἶχε πλέον τί νὰ πωλῆ εἰς τὴν ἀγορὰν· ἔλειπε λοιπὸν ἡ μικρὰ του πρόσδοδος καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὴν νέαν καλλιέργειαν εἰς τὴν ὁποίαν εἶχαν ἐπιδοθῆ τῷ ἐχρησίζοντο καὶ νέα ἐξοδα· ὅθεν ἐχρεώθη, ὑποθήκευσε τὸν οἰκίσκον του, ἀλλὰ τὸ κυκλῶν ῥόδον δὲν ἐφύτρωνε !

Μεταξὺ τῶν χιλιάδων ῥόδων, τὰ ὅποια κατ' ἔτος ἤνοιγον ὑπῆρχον καὶ τινὰ ἀξιοθαύμαστα διὰ τὴν ἀσυνήθη αὐτῶν ποικιλίαν, ἀλλ' οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ὁμοιάζε πρὸς τὸ πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τῷ εἶχεν ἐμβάλει τὰς νέας του ιδέας. Διὰ τὰ ῥόδα ταῦτα τῷ προσέφερον τιμὰς, τὰς ὁποίας ἐν τῇ ὑπερηφανείᾳ του ἐθεώρει γελοίας, οὕτω δὲ ἐξηκολούθει συγκεντρῶν πάσας τοῦ ἐγκεφάλου του τὰς δυνάμεις εἰς τὸν μοναδικόν του ἐκεῖνον σκοπὸν, τὴν παραγωγὴν τοῦ κυκλῶν ῥόδου.

Μετ' ἐπιβίβησε τὸ πάντα τὰ μέσα πρὸς τὸν σκοπὸν του, ἐγκεντρίσθη, μίξεις καὶ ἀλλαγὰς γῆς, χημικὰς συνθέσεις, καὶ ὅσον ἐκεῖνος ἐπαιδεύετο, τόσον καὶ ἐκεῖνα ἐπέμενον εἰς τὸ νὰ φύωνται κόκκινα ἢ λευκά.

Ἐπὶ πέντε ἔτη ὁ πτωχὸς πατὴρ ἠγωνίσθη τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου τὸ τέρας ἐπῆνεγκε μία καταστροφή.

Ἡ Ἰωάννα, ἥτις ἦτο τότε εἰκοσι ἔτων, ἐνόησε βροχίως. Ἡ νεανίς εἶχεν ἀρχίσει νὰ διαβλέπῃ τὴν ἀδυσσον, ὅπου ἐμελλεν ἀφεύκτως νὰ τοὺς παρασύρῃ ἡ κηπουρικὴ τρέλλα καὶ ἡ πατρικὴ φιλοδοξία τοῦ πρώην ὑποτελώνου. Διέβλεπε τὴν ὀλοσχερῆ καταστροφὴν ἐν τοῖς ἀπατηλοῖς ὄνειροις τοῦ πατρὸς τῆς. Νέος τις λεπτοεργὸς ὅστις τὴν ἠγάπα περιπαθῶς καὶ ὅστις ἐμελλε νὰ τὴν νυμφευθῆ χωρὶς προικὰ σώζων οὕτω καὶ τὸν γέροντα πατέρα τῆς ἀπὸ τῆς μανίας ὑπ' ἧς εἶχε καταληφθῆ, ἔσχε τὸ ἀτύχημα νὰ λάβῃ ὑποχρεωτικὸν κληρὸν καὶ ὡς ἐκ τούτου νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν στρατὸν. Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον κτύπημα, τὸ ὁποῖον προσέβαλε δεινῶς τὴν ἐξησθενημένην ἡδὴ κόρην. Ἐπὶ μὲν ὀλόκληρον ἐτήκετο ἡ θυγάτηρ τοῦ κηπουροῦ ! Ὅταν ὁ γέροντ εἶδεν ὅτι ἐκινδύνευε τὸ τέκνον του τὸ ἀγαπητόν, ἐλησμένως πλέον τὰ ῥόδα του. Ὅταν ἡμέραν τινὰ παρουσιάσθη ὁ δι-

καστικὸς κλητὴρ ἵνα τῷ ἀναγγείλῃ τὴν κατάσχεσιν τοῦ οἰκίσκου του, ἐδάκρυσεν, ὑψωσεν ἀπελπιστικῶς τοὺς ὤμους καὶ ἔσπευσε πρὸς τὴν κλίνην ὅπου κατέκειτο ἡ κόρη του. Ἐκεῖ ἠγρύπνει νύκτα καὶ ἡμέραν χωρὶς δι' ὄλου νὰ κατακλίνεται τρώγων μόνον ὀλίγον ἄρτον. Δὲν εἶχε χρήματα πρὸς ἀγορὰν τῶν ἱατρικῶν, πρὸς τοῦτο δὲ εἶχε πωλήσει κατὰ σειρὰν τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο πάντα τὰ πεινρὰ του σκεῦη, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ κηπουρικὰ του ἐργαλεῖα. Ἄλλ' ἀνωφελῶς ὑπῆρξαν αἱ φροντίδες καὶ αἱ θυσίαι του, μάταιαι αἱ δεήσεις του, ἡ κόρη του ἀπέθανε.

Καὶ ἐφάνη τότε ὡς ἂν ἡ ψυχὴ τοῦ γέροντος νὰ εἶχε περᾶσει ὁμοῦ μὲ τὴν τῆς κόρης· εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἔμεινεν ἀκίνητος παρὰ τὸ λείψανόν τῆς, εἶδε νὰ τὸ καρφώσουν εἰς τὸ φέρετρον, τὸ ἠκολούθησεν εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ἤκουσε τὸν ἀπαίσιον κρότον τοῦ χώματος ῥιπτομένου ἐπὶ τοῦ καλύμματος, ὅπερ ἐσκέπαζε τὸ ἀγαπητόν ἐκεῖνο σῶμα τὸ ῥιπτόμενον εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς, χωρὶς δι' ὄλου νὰ μεταβληθῇ ἡ ἀγαλακτώδης φυσιογνωμία του, χωρὶς νὰ ἐκφράσῃ τὸ παράπην τὰ πάθη τὰ κοχλάζοντα ἐν τῇ καρδίᾳ του, χωρὶς οὐδ' ἐν δάκρῳ νὰ ὑγράνῃ τὰ καταπόρφυρα ὀμμάτια του. Ἐπεριπάτει ὡς μηχανὴ, μὴ ἐννοῶν καθ' ὄλου τί συνέβαινε ὀλόγουρά του.

Ἐλεήμονές τινες γείτονες τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν κατοικίαν του.

Τὴν ἐπαύριον ὁ κλητὴρ παρουσιάσθη καὶ πάλιν, τῷ ἀνήγγειλε νὰ ἀπέλθῃ τῆς οἰκίας· ἥτις ἐμελλε νὰ πλειστηρησθῇ, ἀλλὰ συγχρόνως τῷ ἐγνωστοποίησεν ὅτι οἱ δανεισταὶ ἐλθοῦντες αὐτὸν εἰς τὴν τῶσπην του δυστυχίαν τῷ ἐπέτρεπον νὰ συμπαραλάβῃ πλὴν τῆς κλίνης του, δι' ἣν εἶχε τὸ παρὰ τοῦ νόμου πλεονέκτημα καὶ ὅ,τι ἄλλο πρᾶγμα πρὸς χρῆσιν του ἤθελε. Ὁ γέροντ ἐτύλιξεν ἐν σιγῇ εἰς ἓν μέγα μαντήλιον τὰ φορέματα τῆς κόρης του καὶ διευθύνη πρὸς τὴν θύραν. Ἐπειδὴ δὲ ἐπέμενε ὁ κλητὴρ ἐρωτῶν τί ἄλλο ἤθελε νὰ συμπαραλάβῃ :

— Δι' ἐμὲ, εἶπε, τίποτε ἄλλο, δι' ἐκεῖνην, ἂν τὸ ἐπιτρέπετε, θὰ πάρω μίαν ῥοδέαν ἀπὸ τὸν κηπὸν.

— Ὅσας θέλετε, πτωχέ μου Κόρις, ἀπεκρίθη εἰς ἄκρον συγκινηθεὶς ὁ δικαστικὸς κλητὴρ.

— Μίαν μόνον, μίαν μόνον, καὶ σεῖς μάλιστα νὰ μοῦ υποδείξετε ποίαν.

Εἰσῆλθον εἰς τὸν κηπὸν, ὁ κλητὴρ ἔδειξε μίαν ῥοδέαν ὑψηλοτέραν καὶ ζωηροτέραν τῶν ἄλλων. Μετὰ προσοχῆς τὴν ἀπέτρεψεν ὁ γέροντ, περιέβλεπε μὲ ἄχρῳ τὸ χῶμα, τὸ ὁποῖον εἶχε μείνει προσκολλημένον εἰς τὰς ρίζας τῆς, εὐχαρίστησε τὸν κλητὴρα καὶ ὑπὸ μάλῃς κρατῶν τὰ φορέματα καὶ τὴν ῥοδέαν ἀπῆλθεν εἰς τὸ νεκροταφεῖον.

Μετὰ ἓν ἔτος, τὸν Ἰούνιον μῆνα, ἡ ῥοδέα, ἣν ὁ δυστυχὴς πατὴρ εἶχε φυτεύσει ἐπὶ τοῦ τύμβου, ὑποκάτω τοῦ ὁποίου ἀναπαύετο ἡ κόρη του, πα-

ρήγκυεν ἄνθη, ὧν τὸ παράξενον χρῶμα εἶχεν ἐλκύσει τὴν προσοχὴν ἐνός, ὅστις τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπεσκέπτετο τὸ νεκροταφεῖον.

Τὰ ῥόδα ταῦτα ἦσαν ὄχρου κυανοῦ χρώματος, ὡς ἂν νὰ εἶχον πλυθῆ, ἀλλ' ὅμως διασώζοντα καθαρῶς τὸν ἰδιάζοντα αὐτῶν χαρακτήρα. Ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἐκάλεσε τὸν φύλακα τυχαίως διαβαίνοντα τότε ἐκεῖθεν καὶ τῷ ἐζήτησε τὴν ἀδειαν νὰ κόψῃ ἓνα κλάδον, ἐπειδὴ δὲ ὁ φύλαξ ἤρνετο τῷ προσέφερε σπουδαῖον ποσὸν διὰ νὰ κόψῃ τοῦλάχιστον ἓν ἄνθος. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην προσήρχετο γέροντ, ὃν ὁ φύλαξ ὑπέδειξε εἰς τὸν ἐπιπέπτην ὡς τὸν πατέρα τῆς ἐκεῖ τεθαμμένης κόρης καὶ μόνον ἔχοντα τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ διαπέτῃ τὰ κατὰ τὸν τάφον, ἤρχετο δὲ ὁ γέροντ ἀπὸ τινος πτωχοκομείου, εἰς ὃ εἶχε καταφύγει. Ἐντοσούτω περὶ τὰ θαυμάσια ἄνθη εἶχον προσέλθει ὄχι ὀλίγοι ἐκ περιεργείας. Ὁ φύλαξ ἔκαμψε τόσον νὰ διέλθῃ ὁ γέροντ, πρὸς ὃν ὁ ἐπισκέπτης ἤρχισε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὰς προτάσεις, ἃς εἶχε προτείνει καὶ πρὸς τὸν φύλακα.

Ὁ γέροντ ἐφαίνετο ὡς νὰ μὴ τὸν ἤκουσε. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ὡς ὀφθαλμοὶ πυρέσσοντος ἐθαύμαζον τὰ κάλλιστα ἐκεῖνα ἄνθη, ἐλαφρὰ δὲ φοικιάσεις διέβχινον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπὸ τοῦ κατώχρου καὶ ἐρρυτιδωμένου προσώπου του. Διὰ μιᾶς δὲ ὡς ἂν ὑπὸ νευρικῶν σπασμῶν καταληφθεὶς καὶ χωρὶς οὐδεὶς νὰ προφθᾶσῃ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀνῆρπασε καὶ μὲ τὰς δύο του χεῖρας τὴν ῥοδέαν, τὴν ἐξερίζωσε, τὴν κατέθραυσε καὶ τὴν ἐποδοπάτησε.

— Ταλαίπωρε ! ἐφώνησεν εὐθὺς ὁ ξένος θὰ σοὶ ἔδειξα δι' αὐτὴν εἰκοσι χιλιάδας φράγκα.

— Γαλάζια τριαντάφυλλα, ἐψιθύρισεν εἰς ἀπάντησιν ὁ γέροντ, τί χρειάζονται τώρα, ἐκεῖνη δὲν ὑπάρχει πλέον !

Καὶ γονατίσας ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς νεάνιδος ἀνελύθη εἰς δάκρυα....

[G. de Cherville]

Σ ***

Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΛΑΣΕΓΑΙΕΡ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδῶ].

Συγγραφεὺς Ἰδὲ σελ. 200.

ΙΔ'

Ἄλλ' ἐνῶ ἡ ἀναστάσις αὕτη συνέβαινε ἐν τῷ μεγάρῳ, τί ἐγένετο ὁ Βερνάρδος ; Ἠκολούθει ἐπιππος τὰς παρὰ τὸν Κλαῖν ἀτραποὺς μίαν καὶ μόνην σέψιν ἔχων ἐν τῷ νῶ, ἐν καὶ μόνον αἰσθημα ἐν τῇ καρδίᾳ· ἠγάπα· ἀλλ' εἰς τὸν ὑπερήφανον καὶ ἀνεξάρτητον ἐκεῖνον χαρακτήρα, τὸν μὴ καταβληθέντα εἰσέτι ὑπὸ τοῦ κόσμου, ὁ ἔρωσ δὲν περιωρίσθη ἐπὶ πολὺ εἰς τὸν βεμβασμὸν καὶ τὴν μελαγχολίαν, ἀλλ' ἔγεινε ἀμέσως ἰσχυρὸν πάθος· διότι ὁ Βερνάρδος ἀνῆκεν εἰς τὴν δραστήριον καὶ παραχοποιὸν ἐκείνην γενεάν, ἥτις διελοῦσα τὴν νεότητά τῆς ἐν μέσῳ τῶν στρατοπέ-

δων, δὲν ἔλαβε καιρὸν οὔτε νὰ βεμβάσῃ, οὔτε ν' ἀγαπήσῃ. Εἰκοσιπταετῆς λοιπὸν ὢν, εἰς τὴν ἡλικίαν ἐκείνην, καθ' ἣν τὰ νοηρὰ τέκνα τῆς ἐποχῆς μας ἔχουσιν ἤδη ἀπογοητευθῆ παντὸς εὐγενοῦς αἰσθηματος, οὗτος ἐν μόνον πάθος ἐγνώρισε, τὸ ὠραῖον πάθος τῆς δόξης καὶ εὐκόλως ἠδύνατό τις νὰ προῖθῃ, ὅτι ἂν ὁ ἔρωσ εἰσέλυε ποτε ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκείνῃ, ἤθελεν ἀπορροφήσει αὐτὴν ὀλόκληρον. Εἶδε λοιπὸν τὴν Ἐλένην καὶ τὴν ἠγάπησεν· ἀλλὰ πῶς ἠδύνατο νὰ μὴ ἀγαπήσῃ αὐτήν ; Ἦτο ὠραία, χαρίεσσα, ἀρετῆς, νοήμων, εἶχεν ὄλην τὴν εὐγένειαν τῆς ὑψηλῆς ἀριστοκρατικῆς τάξεως, εἰς ἣν ἀνῆκεν, χωρὶς νὰ ἔχῃ οὔτε τὰς προλήψεις, οὔτε τὰς στενάς αὐτῆς ιδέας, καὶ διεκλύθη ἐν τῷ μεγάρῳ γλυκὺ τι γόητρον, ὡς λευκὸν καὶ ὑπερήφανον κρῖνον διακλῶν εἰς τὰ πέριξ τὸ λεπτόν αὐτοῦ ἄρωμα· ὁμοῦ δὲ μὲ τὴν ποίησιν τῶν παρελθόντων χρόνων συνήμων τὴν σοβαροτέραν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ δὲ συμπαθὴς ἐκείνη κόρη ἤλλε πρὸς αὐτὸν τὸ μειδίημα ἔχουσα ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ τεινουσα αὐτῷ προσηνῶς τὴν χεῖρα τῷ ὠμίλησε περὶ τοῦ πατρὸς του, εἰς οὗ τὰς τελευταίας στιγμὰς παρεστάθη· διότι αὕτη εἶχεν ἀντικαταστήσει παρὰ τὴν κλίνην τοῦ γέροντος τὸν ἀπόντα υἱόν ! Αὕτη ἐδέχθη τοὺς τελευταίους ἀποχαιρετισμούς του, αὕτη ἤκουσε τὸν τελευταῖόν του στεναγμόν, αὕτη ἐπὶ δύο ἔτη ἐκάθητο πλησίον του καὶ παρὰ τὴν τράπεζαν καὶ παρὰ τὴν ἐστίαν. Ὅτε δὲ διηγῆθη πρὸς αὐτὴν τὰς ταλαιπωρίας, ἃς ὑπέστη ἐν τῇ ἐξορίᾳ, εἶδε τοὺς ὠραίους αὐτῆς ὀφθαλμοὺς πληρομένους δακρῶν· εἶδεν αὐτοὺς ἀκτινοβολοῦντας κατὰ τὴν διήγησιν τῶν ἐκστρατειῶν καὶ τῶν πολέμων του. Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατὸν νὰ μὴ ἀγαπήσῃ τὸ συμπαθὲς ἐκεῖνο πλάσμα ! Ἐγοητεύθη χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσῃ καὶ κατ' ἀρχὰς ἡ παρουσία τῆς ἐνέπνευεν εἰς αὐτὸν ἀόριστόν τινα εὐτυχίαν· ἀλλ' ὅτε ἡ νεαρὰ κόρη ἀπεμακρύνθη ἀποτόμως ἀπ' αὐτοῦ, τότε ἀγρία ἀπελπισία ἐκυρίευσεν αὐτόν· τότε, ἐξετάζων ταυτοχρόνως καὶ τὴν καρδίαν του καὶ τὴν τύχην του ἐτρόμαξε· διότι ἀνεκάλυψεν ὅτι παρασυρθεὶς ὑπὸ μυστηριώδους γοήτρου εἶχεν ἀπερυσκέπτως δεχθῆ θέσιν ἐπιστραλῆ καὶ ἤθελε χάσει τὴν τιμὴν του ἐνώπιον τῶν συστρατιωτῶν του, ἂν δὲν ἀπεγύμνου, ἂν δὲν ἀπέδωκε τοῦ μεγάρου του τὴν κόρην, ἣν ἠγάπα καὶ τὸν πατέρα τῆς. Ἀλλὰ πῶς ἠδύνατο νὰ πράξῃ τοῦτο, αὐτὰς, ὅστις ἐταράττετο μόνον ἐπὶ τῇ ιδέᾳ, ὅτι τὰ δύο ἐκεῖνα ὄντα ἠδύνατο ἡμέραν τινὰ ν' ἀποσυρθῶσιν ἐκουσίως ; Αὐτὸς, ὅστις ἐντρομος ἠρώτα ἐκυτόν, τί ἤθελε γίνεαι ἐντὸς τοῦ ἀπεράντου ἐκείνου μεγάρου, ἐν ἀνεχώρει ὁ μαρκήσιος καὶ ἡ θυγάτηρ του ; Ἀλλὰ καί· οἱ ἠγάπα τὴν Ἐλένην ὑπὲρ πάν ἄλλο ἐν τῷ κόσμῳ, δὲν ἠγάπα ὅμως μόνον αὐτήν· διότι ἐν μέσῳ τῶν παραφορῶν καὶ τῆς ὀργῆς του εἶχεν αἰσθανθῆ ἐκὺτὸν προσελκόμενον πρὸς τὸν μαρκήσιον καὶ εἶχε

προσκοληθῆ πρὸς ὅλα τὰ καθέκαστα τοῦ οἰκικοῦ ἐκείνου βίου, οὐτινος δὲν εἶχεν ἄλλοτε ὑποπευθῆ οὔτε τὴν χάριν, οὔτε τὴν ἀπλότητα, οὔτε τὰ θέληγτρα. Ἄλλ' ἡ ἰδέα τοῦ νὰ νυμφευθῆ τὴν Ἐλένην, ἡ ἰδέα ἐκείνη ἡ συμβιβάζουσα τὰ πάντα καὶ ἐνώπιον τῆς ὁποίας οὐδ' αὐτὸς ὁ εὐπατρίδης εἶχεν ἐπισθοδρομήσει, δὲν διήλθε κἄν τὴν νοῦν τοῦ Βερνάρδου· διότι ὑπὸ τὸν ἀπότομον χαρακτῆρα του, ὑπὸ τὸ πάθος τὸ καταπλέγον αὐτόν, ἐκρῦπεν ὅλην τὴν λεπτότητα, ὅλην τὴν δειλιαν ψυχῆς εὐγενούς καὶ στοργικῆς· καὶ ἡ συναίσθησις τῶν ἐπὶ τῆς πατριῆς κληρονομίας δικαιωμάτων του ἀντὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ αὐτόν, ἀπ' ἐναντίας καθίστα αὐτόν ταπεινότερον· ἐδειλία, διότι ἦτο πλούσιος. Ἐντούτοις ἀπὸ μιᾶς ἤδη ἐβδομάδος τὸ πᾶν περίεξ του ἔλαβε νέαν φάσιν· οἱ λειψιῶνες καὶ τὰ δάση ἤρχισαν νὰ πρασινίζωσιν, ἡ δεσποινὶς Λασεγλιέρ ἐπανήλθε φέρονσα πάλιν τὴν χαρὰν ἐν τῇ καρδίᾳ του, ὡς ἔφερε τὴν ἔαρ τὴν ζῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Ὅθεν ἡ παρουσία τῆς Ἐλένης, αἱ συνουσίαι, αἱ ἔσχην ἐσχάτως μετὰ τοῦ μαρκησίου, ἡ φιλία, ἡ ἀγάπη σχεδόν, ἦν ἐδείκνυε πρὸς αὐτόν ὁ γηραιὸς οὗτος εὐπατρίδης, λέξεις τινὲς διαφυγούσαι αὐτὸν αὐτὴν ἐκείνην τὴν πρωίαν, ταῦτα πάντα, ὁμοῦ μὲ τὴν γλυκεῖαν πνοὴν τῆς ἐαρινῆς αὔρας, μὲ τὴν εὐωδίαν τῶν δασῶν, μὲ τὰς ζωογόνους ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ἐπλήρουν τὸν Βερνάρδον ταραχῆς ἀνεξήγητου, χαρᾶς ἀνεκφράστου· διότι πρῶτον ἦν ἀπεκαλύπτου αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἀγαπᾶν.

Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν εὐριστικῶς διαθέσει καὶ μὴ τολμῶν νὰ ἐξετάσῃ τὸ διατί, ἐπανήργετο ἐσπευσμένως εἰς τὸ μέγαρον ἐπὶ τοῦ καλπάζοντος ἵππου του, διότι ἐπήργετο ἡ νύξ, ὅτε διαβάς τὴν γέφυραν τοῦ Κλαίν, ἀνεκάλυψε τὴν μικρὰν συνοδείαν διευθυνομένην πρὸς τὸν πύργον τοῦ Βωμπέρ. Ἐσταμάτησε τότε τὸν ἵππον του, περητήρησε προσεκτικῶς καὶ εἰς τὸ αὐθιρὸν λυκόφως διέκρινε τὴν δεσποινίδα Λασεγλιέρ στηριζομένην ἐπὶ τοῦ βραχίονος νεανίου, ὅστις, ὡς ὑπέθετεν ἀμέσως, ἦτο ὁ νεαρὸς βαρῶνος. Ὁ Βερνάρδος δὲν ἐγνώριζε τὸν Ραούλ καὶ ἠγνόει ἐντελῶς, ὅτι ἦτο μεμνηστευμένος μετὰ τῆς Ἐλένης· ἐν τούτοις ἀλγεῖνόν τι αἰσθημα ἐπίσεν ἀμέσως τὴν καρδίαν του· παρατηρήσας ἐπίσης ὀλίγον ἀπωτέρω τὸν μαρκησίον περιπατοῦντα μετὰ τῆς βαρωνίδος, ἐλυπήθη βλέπων ἀνανεωθεῖσαν τὴν μεταξὺ αὐτῶν φιλίαν· καὶ ἀφοῦ ἠκολούθησεν ἐπὶ πολὺ μὲ ὄμμα τεθλιμμένον τὰ δύο ἐκείνη ζεύγη, ἐπανήλθε βραδέως εἰς τὸ μέγαρον, ἐγευμάτισε μόνος· μόνος καθήμενος ἐν τῇ αἰθούσῃ ἤκουσε τὸ ὠρολόγιον σημαῖνον βραδέως τὰς ὥρας καὶ ἐσκέπητο ὅτι ἡ ἑσπέρα ἐκείνη, ἡ πρώτη, ἦν διήγε μονήρης ἀφότου ἔζη εἰς τὸ μέγαρον, δὲν ἤθελε τελειώσῃ ποτέ. Τέλος, ἐν τῇ ἀμυχανίᾳ του ἠγέρθη, περιέλαθεν εἰκοσάκις τὸν κήπον καὶ δυσθυμῶν ἀπεσύρθη εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἔνθα ἔμεινε ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐ-

στηριγμένος ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, μέγχις οὐ εἶδε διερχομένους, ὡς δύο σκιᾶς ὑπὸ τὰ δένδρα τὸν μαρκησίον καὶ τὴν θυγατέρα του, ὡν ἡ φωνὴ ἔφθασε μέγχις αὐτοῦ ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτός.

Τὴν ἐπαύριον περιέμενε εἰς τὸ πρόγευμα τὴν Ἐλένην καὶ τὸν πατέρα της, ἀλλ' ὁ Ἰάσμος, δὲν ἠρώτησε περὶ αὐτῶν, τῷ εἶπεν, ὅτι ὁ μαρκησίος εἶχεν ἀναχωρήσει μετὰ τῆς θυγατρὸς του πρὸ μιᾶς ἡδὴ ὥρας εἰς Βωμπέρ, εἰδοποιῶν τοὺς ὑπερτάς του ὅτι δὲν ἤθελεν ἐπιστρέφει μέχρι τῆς ἑσπέρας. Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἦτις ἐφάνη αὐτῷ ἀτελεῦτος, παρετήρησε κίνας ἀσυνήθη ἐν τῷ μεγάρῳ· διότι οἱ ὑπηρεταὶ ἀνεχώρουν καὶ ἐπανήρχοντο συνεχῶς, ἀπὸ τοῦ μεγάρου εἰς τὸν πύργον καὶ ἀπὸ τοῦ πύργου, εἰς τὸ μέγαρον, ὡς εἰ ἐπρόκειτο περὶ μετακομίσσεως. Προισθανθεὶς τότε μεγάλην τινὰ συμφορὰν, ἠτοιμάσθη πρὸς στιγμὴν νὰ ὑπάγῃ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν πύργον, ἀλλ' αἰσθημα ἀκατανικήτου ἀποστροφῆς καὶ τρόμου ἐκράτησεν αὐτόν. Μήπως ἐνδοί ἀρά γε καὶ αὐτός, ὡς εἶχεν ἐννοήσει ἡ Ἐλένη, ὅτι ἐκεῖ εἶχε χαλκευθῆ ὁ κερκυνός, δὲν ἤκουεν ἤδη ὑποκόφως μυκώμενον; Ἐν τούτοις κατίσχυσε ἐπὶ τέλους τῆς ἀντιπαθείας του ἐκείνης καὶ διευθύνθη πρὸς τὸν πύργον, ἀλλ' εἶχεν ἤδη διανύσει τὸ ἥμισυ τῆς ὁδοῦ, ὅτε διὰ μέσου τοῦ ἀργυροχρόου φυλλώματος τῶν ἰτεῶν διέκρινεν εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθη τὴν Ἐλένην στηριζομένην ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Ραούλ· δὲν ἠδυνήθη ἅμως νὰ διακρίνῃ ἐπίσης οὔτε τὸ καταβεβλημένον αὐτῆς βᾶδισμα, οὔτε τὸ κάτῳ πρόσωπον· ὅθεν ἀγρία ζηλοτυπία ἐλήξε τότε αὐτόν ὡς ὄφις· διότι ἦτο ψυχῇ φορτικῇ καὶ εὐαίσθητος, ἀλλ' ὀρηκτικῇ καὶ παραφορῶς. Ἐπανήλθε λοιπὸν ἀμέσως εἰς τὸ μέγαρον, ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἔλαβε τὰ παρὰ τὸ κάτοπτρον ἀνηρτημένα πιστόλιά του, ἐξήτασεν αὐτὰ, ἐδοκίμασε τὰ ἐλατήρια μὲ κίνησιν βιαίαν καὶ ἀπότομον, ἀλλὰ πάραυτα αἰσχυρῆς διὰ τὴν παραφορὰν του, ἐρρίθη ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ ὁ ἀτρόμητος ἐκείνος στορτικῶς ἔκλυσε· διατί; Οὐδ' αὐτὸς ἐγνώριζεν. Ἐπασχε, ἀλλ' ἠγνόει τὸ αἴτιον τοῦ ἄλγους του, ὡς ἠγνόει χθὲς τὸ αἴτιον τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐδαιμονίας του.

Ἐν τούτοις ἡ ἑσπέρα παρήλθεν ἤττον θυελλώδης· διότι προσδοκῶν τὴν ἐπάνοδον τοῦ μαρκησίου καὶ τῆς θυγατρὸς του περιεπλανήθη ἐπὶ πολὺ ἐντὸς τοῦ δάσους καὶ ἡ ἑσπερινὴ αὔρα ἐδρόσισε τὸ φλεγόμενον μέτωπόν του, ἐνῶ βραμυηδὸν ἡ σκέψις ἔφερεν ὀλίγην γαλήνην ἐν τῇ καρδίᾳ του. Εἶπε τότε καθ' ἑκυτόν, ὅτι οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐγένετο ἐν τῷ βίῳ του καὶ ἐτράπη ἀνεπισπῆτως εἰς ἡσυχωτέρως σκέψεις· ἀλλ' ἐκάρθητο ἤδη ἀπὸ τινων στιγμῶν ἐν τῷ κήπῳ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λιθίνου καθίσματος, ἔνθα πολλάκις ἄλλοτε καθήμενος πλησίον τῆς Ἐλένης, εἶδε τὰ μαρμαμμένα φύλλα ἀποσπώμενα ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ περιστρεφόμενα ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν των, ὅτε αἴφνης ἤκουσεν

ἄπισθεν αὐτοῦ βήματα ἐλαφρὰ ἐπὶ τῆς ἀμμοστρώτου δειροστοιχίας· ψίθυρος ἐσθλήτος ἠκούσθη πάραυτα παρὰ τὴν ἠθισμένην λευκακάνθην καὶ ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμούς· εἶδεν ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δεσποινίδα Λασεγλιέρ ὠχρὰν, μελαγχολικὴν καὶ σοβρωτέρην τοῦ συνήθους.

ΙΕ'

— Κύριε Βερνάρδε, τῷ εἶπεν αὐτῇ, μετὰ φωνῆς γλυκείας καὶ ἡσύχου, σὰς ἐζήτησαν.

Καὶ πραγματικῶς, ἡ Ἐλένη ἤλθεν εἰς τὸν κήπον ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἤθελε συναντήσῃ αὐτόν· διότι γνωρίζουσα, ὅτι δύο μόνον νύκτας ἔμελλεν εἰσεῖτι νὰ διέλθῃ εἰς τὸν οἶκον ἐκείνον, ὅστις δὲν ἀνῆκε πλέον εἰς τὸν πατέρα της, ἐννοοῦσα ἐπίσης, ὅτι πᾶσα σχέσις μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ νεανίου ἐκείνου ἔπρεπε τοῦ λοιποῦ νὰ διακοπῇ, ἦλθε πρὸς αὐτόν, οὐχὶ ἐξ ἀδυναμίας, ἀλλ' ὀρμητικῶς ὑπὸ εὐγενούς ὑπερηφάνειας· διότι δὲν ἤθελεν, ἐάν ἡμέραν τινὰ ὁ Βερνάρδος ἀνεκάλυπτε τὰς περίεξ τῆς παρουσίας του στηθείσας παγίδας, νὰ ὑποθέσῃ κἄν, ὅτι ὑπῆρξε καὶ αὐτὴ συμμετοχὸς αὐτῶν. Ἐκτὸς τούτου, δὲν ἐκρῦπεν ἀφ' ἑαυτῆς, ὅτι πρὶν ἀναχωρήσῃ εἶχε νὰ ἐκπληρώσῃ καθήκοντα ἀπέναντι αὐτοῦ, ὅτι ὄφειλε νὰ εἴπῃ ἐν χαίρει τοῦλάχιστον εἰς τὸν εὐγενῆ ἐκείνον νεανίαν, τὸν φιλοξενήσαντα αὐτοῦ μετὰ τσαύτης λεπτότητος, ὅστε οὐδέποτε ἔδωκεν αὐτῇ νύξιν, νὰ ἐννοήσῃ τὰ δικαιώματά του· ὅτι ἐχρεώσται ἱκανοποίησιν εἰς τὴν γενναίαν ἐκείνην ψυχὴν, ἣν πρὸς στιγμὴν ἐξέλαβεν ὡς ταπεινὴν. Ἐνόησε τέλος, ὅτι ὄφειλε νὰ ἀναγγεῖλῃ αὐτῷ μόνῃ της, τὴν προσεγγίζουσαν ἀναχωρήσιν των, ὅπως ἀπαλλάξῃ αὐτόν τῆς ταπεινώσεως, ἐάν οὐχὶ τῆς θλίψεως.

— Κύριε Βερνάρδε, ἐπανελάβε καθημένη πλησίον του χωρὶς νὰ προσπαθήσῃ νὰ κρύψῃ τὴν συγκίνησιν της, ἐντὸς δύο ἡμερῶν θέλωμεν ἀφήσει τὸ μέγαρον καὶ τὰς γαίας ταύτας, αἵτινες δὲν μᾶς ἀνήκουσι πλέον, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησα νὰ φύγω, πρὶν σὰς εἶπω πόσον εἶμαι εὐγνώμων διὰ τὴν πρὸς τὸν γέροντα πατέρα μου ἀγαθότητά σας. Ὡ ναί, ἡ καρδία μου αἰσθάνεται τοῦτο βαθύτατα καὶ θὰ τηρήσω ἐν αὐτῇ τὴν ἀνάμνησίν σας καθ' ὅλον τὸν βίον μου. Ἐφῆρθητε πρὸς ἡμᾶς μετὰ τσαύτης λεπτότητος, ὅστε καὶ χθὲς ἀκόμη ἠγνόουν τὰ ὅσα σὰς ὄφειλον.

— Ἀναχωρεῖτε, δεσποινίς, ἀναχωρεῖτε! ἀνέκραξε μετ' ἀπελπισίας ὁ Βερνάρδος. Ἀλλὰ τί κἀκὸν ἔπραξα; Μήπως δυσχερότερον ὑμᾶς ἢ τὸν κύριον πατέρα σας χωρὶς νὰ το θέλω; Δὲν εἶμαι εἰ μὴ στρατιώτης καὶ δὲν γνωρίζω κελῶς τὸν κόσμον· ἀλλὰ νὰ φύγητε! ὦ, ὄχι, δὲν θὰ φύγητε.

— Πρέπει· εἶπεν ἡ Ἐλένη, τὸ ἀπαιτεῖ ἡ τιμὴ τῆς οἰκογενείας μας καὶ ἡ ὑπόληψίς σας. Ἀλλ' ἐάν ὁ πατὴρ μου ἀναχωρῶν δὲν φερθῆ πρὸς ὑμᾶς μεθ' ὅσης ἀγάπης ὄφειλεν, ἢ μεθ' ὅσης ἤθελε νὰ δείξῃ, συγχωρήσατε αὐτόν· εἶναι γέρον καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν του ἔχει τις πολλὰς ἀδυναμίας. Μὴ δυσ-

αρσθηθῆτε λοιπὸν κατ' αὐτοῦ· διότι ἡ ἰδική μου πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνη εἶναι τόσον μεγάλη, ὡς ἐπαρκεῖ καὶ δι' ἐμὲ καὶ δι' ἐκείνον.

— Ἀναχωρεῖτε! ἐπανελάβεν ὁ Βερνάρδος... ἀλλ' ἀφοῦ ἀναχωρεῖτε, δεσποινίς, τί θὰ γείνω ἐγώ; Εἶμαι μόνος ἐν τῷ κόσμῳ, δὲν ἔχω οὔτε συγγενεῖς, οὔτε οἰκογένειαν, καὶ τοὺς ὀλίγους φίλους, οὗς εὗρον ἐπανερχόμενος, τοὺς ἀπεχωρίσθη βιαίως ἵνα ζήτω μεθ' ὑμῶν. Ἴνα μείνω ἐνταῦθα, πλησίον τοῦ πατρός σας, ἀπηνήθη τὴν τάξιν μου, τὴν θρησκείαν μου, τοὺς συστρατιώτας μου, ἀπηνήθη αὐτὴν τὴν σημαίαν μου· καὶ κατὰ τὴν ὠρην ταύτην οὐδεὶς πλέον ἐκ τῶν συστρατιωτῶν μου ἤθελε θελήσῃ ποτὲ νὰ θλίψῃ τὴν χεῖρά μου. Ἀλλ' ἐάν ὁ κύριος πατὴρ σας ἐσκόπευε ν' ἀναχωρήσῃ, διατί δὲν ἀνεχώρησε τότε, ὅτε ἐπαρουσιάσθη κατὰ πρώτην φοράν; Τότε ἔφθασε πλήρης ὀργῆς καὶ ἔχθρας· ἐζήτησαν ἐκδικήσιν καὶ ἡμῖν ἔτοιμος νὰ τὴν λάθῃ· διότι ἐμίσην τὸν πατέρα σας, ἐμίσην ὅλους ὑμᾶς τοὺς εὐπατρίδας. Διατί λοιπὸν ὁ κύριος μαρκησίος δὲν ἔφυγε τότε; Διατί μοι εἶπεν « Ἄς ἀναμίσξωμεν τὰ δικαιώματά μας καὶ ἄς ἀποτελέσωμεν μίαν καὶ μόνην οἰκογένειαν; » Τώρα δέ, ὅτε ἐλησμοῦνησα πλέον ἐάν ζῶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός σας, ἢ, ἐάν ὁ πατὴρ σας ζῇ εἰς τὸν οἶκόν μου, τώρα, ὅτε ἔμαθον ν' ἀγαπῶ ὅ,τι ἄλλοτε ἐμίσην, καὶ νὰ σέβωμαι ὅ,τι ἄλλοτε περιεφρόνου, ὅτε μοι ἐκλείσαν τοὺς φραγμούς τῆς τάξεως, ἐν ἣ ἐγεννήθη καὶ ἔθεσαν ἐν ἐμοὶ νέαν ὄλως καρδίαν, τώρα ἀναχωροῦσι, τώρα φεύγουσιν ἀπ' ἐμοῦ καὶ μὲ ἐγκαταλείπουσιν ἔρημον καὶ δύστυχῆ! Λοιπὸν, δεσποινίς, ἐπανελάβε μετὰ στιγμῶν τινῶν σιωπὴν, ἐγγείων μελαγχολικῶς τὴν φλεγόμεννν κεφαλὴν του, ἦν ἐπὶ πολὺ εἶχε κρατήσει μετὰ τῶν χειρῶν του. Λοιπὸν, ἦλθον ἐνταῦθα ἵνα φέρω εἰς τὴν ὑπαρξίν σας τὴν ἀταξίαν, τὴν ταραχὴν, τὴν δυσυχίαν, ἐγώ, ὅστις ἤθελον χύσει μετ' ἀγαλλιᾶσεως τὸ αἷμά μου ἵν' ἀπομακρύνω ἀπ' ὑμῶν ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην θλίψιν! Λοιπὸν, ἐνῶ ἀμείριμος καὶ εὐδαίμων ἐθάλλετο ὡς ὠραῖον κρίνον ἐν μέσῳ τῆς πολυτελείας τῶν προγόνων σας, ἐπέπρωτο νὰ ἔλθω ἐκ τῶν ἀνδρῶν στεππῶν ὡς ὀρηκτικῇ καταγίγ, ἵνα μαρᾶνω καὶ κατασυντρίψω τὴν ὑπαρξίν σας, ἵνα ρίψω ὑμᾶς εἰς τὴν πτωχείαν, ἐγώ, ὅστις ἤθελον ἐπανελθεῖ θριαμβευτικῶς εἰς τὴν παγετώδη ἔξορίαν μου, ἵνα ἀφήσω εἰς ὑμᾶς πᾶν ὅ,τι μοι ἀνήκει!

— Ἡ πτωχεία δὲν μὲ φοβίζει, εἶπεν ἡ Ἐλένη, τὴν ἐγνώρισα κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν μου.

— Ἐν τούτοις, δεσποινίς, ἀνέκραξεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του ὁ Βερνάρδος, ἐάν ἐξαφῆς ὑπὸ τῆς δυστυχίας, ὡς ἐν πολέμῳ ὑπὸ τοῦ κινδύνου, ἐτόλμων νὰ εἶπω πρὸς ὑμᾶς, ὅ,τι δὲν ἐτόλμησα ποτὲ νὰ σκεφθῶ οὐδὲ κατ' ἐμαυτόν, ἐάν σὰς ἔλεγον ὅ,τι μοι εἶπεν ἄλλοτε ὁ κύριος πατὴρ σας, « Ἄς ἀναμίσξωμεν τὰ δικαιώματά μας καὶ ἄς ἀποτελέσωμεν μίαν καὶ μόνην οἰκογένειαν! » Ἐάν ἐνθαρρυν-

Οεις υπό τής αγαθότητός σας και υπό τής ἀγάπης τής πατρικῆς σχεδόν. ἦν μοι εἰδείξεν ἐσχάτως ὁ κύριος μαρκήσιος, ἐλησμόνον ἐμαυτὸν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ τείνω πρὸς ὑμᾶς δειλῶς τὴν χεῖρά μου. Ὡ! βεβαίως ἠθέλετε ἀπωθήσει τὴν χεῖρα στρατιώτου ἀπετακλωμένην ὑπὸ τῶν ἐργασιῶν τῆς αἰγματοσίαις, ἠθέλετε ἀνακατήσει και δικαίως διότι ἔσως ταπεινοῦ ἀνθρώπου ἐτόλμησε νὰ ὑψωθῆ μέχρις ὑμῶν, και ἔσως ἠθέλετε ὀργισθῆ ἐναντίον μου. Ἀλλ' ἐὰν ἠδύνασθε νὰ λησμονήσητε, ὡς ἤθελον λησμονῆσαι ἐγὼ πλείσιον ὑμῶν, ὅτι εἶχόν ποτε ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν προγόνων σας, ἐὰν ἠδύνασθε νὰ πιστεύητε, ὡς ἤθελον πιστεύσει ἐγὼ, ὅτι εἰς ὑμᾶς ἀνήκει ὁ πλοῦτος και εἰς ἐμὲ ἡ πτωχεῖα και ἐὰν τότε σὰς ἔλεγον ἰατροτεχνικῶς, — Ἀφήσατέ με νὰ ζῶ εἰς μίαν γωνίαν, ὅθεν νὰ δύναιμι μόνον νὰ σὰς βλέπω και νὰ σὰς θαυμάζω μακρόθεν· δὲν θὰ ἤμην οὔτε ὀχληρὸς οὔτε ἀπαιτητικὸς, δὲν θὰ μὲ ἀπαντήσητε εἰς τὸν δρόμον σας, εἰ μὴ ὅταν σεῖς, ἡ ἰδίᾳ, μὲ καλέσητε και διὰ μιᾶς μόνως λέξεως, δι' ἐνὸς νεύματος, ἐὰν με διατάξητε νὰ ἐξαφανισθῶ, θέλω προθύμως ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τῆς γῆς! Ὡ! ἔσως τότε δὲν ἠθέλετε με ἀπωθήσει, ἔσως ἠθέλετε λάθει οἶκτον πρὸν τὴν δυστυχίαν μου και τὸν οἶκτον ἐκεῖνον θέλω τὸν εὐλογῆσαι, θέλω αἰσθανθῆ δι' αὐτὸν περισσοτέρων ὑπερηφάνειαν, παρ' ἐὰν κατεῖχον εἰς τὴν ἐξουσίαν μου στέμμα ἡγεμόνος.

— Κύριε Βερνάρδε, εἶπεν ἡ Ἐλένη ἐγειρομένη μετ' ἀξιοπρεπείας, δὲν γνωρίζω καρδίαν εὐγενεστέραν τῆς ἰδικῆς σας, δὲν γνωρίζω χεῖρα, ἦν δὲν ἠθέλετε τιμῆσαι θλίβων αὐτὴν· ἰδοὺ ἡ ἰδική μου, δέχθητε τὸν ἀποχαιρετισμὸν φίλης, ἥτις θὰ σὰς ἐνηυμῆται εἰς ὅλας αὐτῆς τὰς προσευχάς.

— Ἀ! ἀνερώνησεν ὁ Βερνάρδος, διὰ πρώτην, δι' ἐσχάτην, οἶμοι! φορῶν, τολμῶν νὰ φέρῃ τὰ χεῖλη του ἐπὶ τῆς λευκῆς χειρὸς τῆς Ἐλένης· φεύγει μεθ' ὑμῶν και ἡ ζωὴ μου· ἀλλὰ εὐγενῆς κόρη, πῶς θέλετε ζῆσαι ὑμεῖς και ὁ κύριος πατὴρ σας;

— Ἡ τύχη μας εἶναι ἐξησφαλισμένη, εἶπεν ἡ δεσποινὴ Λαυραγιέρ, ἥτις θέλουσα ν' ἀποφύγῃ τὸν οἶκτον τοῦ Βερνάρδου, κατέφευγε χωρὶς νὰ τό θέλῃ, θανάσιμον τραῦμα ἐπὶ τοῦ ἀτυχοῦς ἐκεῖνου. Ὁ κύριος Βωμπέρ εἶναι και αὐτὸς ἐπίσης εὐγενῆς καρδίᾳ· θέλει διαμοιρασθῆ μετ' ἐμοῦ τὴν μικρὰν περιουσίαν του μὲ ὅσπην εὐχαριστήσιν ἤθελον ἔχει ἐγὼ διαμοιραζομένη μετ' αὐτοῦ τὸν πλοῦτόν μου.

— Ἀγαπήσατε; ἠρώτησεν ὁ Βερνάρδος.

— Νομίζω, ὅτι σὰς εἶπον, ὑπέλαθε μετὰ διασταγμοῦ ἡ Ἐλένη, ὅτι ἀνετράφημεν ὁμοῦ ἐν τῇ ἐξορίᾳ.

— Ἀγαπήσατε; ἐπανέλαθεν ὁ Βερνάρδος.

— Ἡ μήτηρ τοῦ μοι ἐχρησίμευσεν ὡς μήτηρ και οἱ γονεῖς μας ἠρραβῶνισαν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς κοιτίδος.

— Ἀγαπήσατε; ἠρώτησε και πάλιν ὁ Βερνάρδος.

— Ἐδῶκα τὸν λόγον μου, ἀπάντησεν ἡ Ἐλένη.

— Χαῖρε λοιπόν! εἶπε θλιβερώς ὁ Βερνάρδος, χαῖρε διὰ παντὸς ὄρατόν μου ὄνειρον! ἐψιθύρισε πνίγων τὸν στεναγμὸν του και παρακολουθῶν με ὄμμα δακρυσμένο τὴν Ἐλένην, ἥτις ἀπελακρύνετο σκεπτικῆ και συγκεκλινημένη.

[Ἐπείκει τὸ τέλος]. ΑΡΣΙΝΟΗ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἐκτύσαι παραμορφώσεις
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.

Β'. Τὸ πρόσωπον.

Τὸ πρόσωπον, ὑπὸ τῶν ἐνδυμάτων ἀκάλυπτον, εἶνε μέρος τοῦ σώματος ὅπερ πεπολιτισμένοι τε και ἄγριοι λαοὶ ἰδίᾳ προθύμως κοσμοῦσι και ὠραίζουσι.

Και δὴ παρὰ ταῖς ὀλίγων πεπολιτισμέναις φυλακῆς διατυπᾶται τὸ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ προσώπου προσέχον μέρος, ἡ ῥίς ὡς ἐκτάκτως πρὸς στολισμὸν ἀρμοδίᾳ. Παρὰ πλείστοις λαοῖς τῆς Ἀφρικῆς, Ἀσίας και Ἀμερικῆς ἔθος ὑπάρχει νὰ διατυπῶσι τὸ διάφραγμα τῆς ῥινός, ὅπως φέρουσι στίλβοντα κοσμήματα. Αἱ γυναῖκες ἐν Αἰγύπτῳ, Βαγδάτῃ, Περσίᾳ και Ἰνδίᾳ, φέρουσι μεγάλους δακτύλους ἐν ταῖς μάλλον εὐρείαις τῆς ῥινός ὀπαις. Οἱ δακτύλοι οὗτοι παρὰ ταῖς Ἀραβῆν εἰσὶ ἐκ χρυσοῦ, παχεῖς ὡς καυλὸς πτεροῦ και ἐσωτερικῶς κοίλοι· κατὰ ἐπιστήμους περιπτώσεις ὁ δακτύλιος οὗτος καλύπτεται ὑπὸ βραδίων πολυτίμων λίθων. Συχνότατα εἰς κόσμημα εἰσὶν ἐν χρήσει δύο χρυσᾶ κομβία ἐν τοῖς ῥόθωσι.

Ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὰ κοσμήματα τῆς ῥινός διακρίνονται πρὸ πάντων οἱ Ἐτικμιῶοι. Αἱ γυναῖκες φέρουσι τόσον βραδέα ὅτρηα και ὄστᾳ ἀπὸ τοῦ διαφράγματος τῆς ῥινός, ὥστε τοῦτο, προχωρούσῃ τῆς ἡλικίας καταθίβειν μέχρι τῆς σχισμῆς τοῦ στόματος. Ἐξ ἄλλου ὅμως και αὐτὴ ἡ ἀριστοκρατία τοῦ Μαξικῶ διὰ τοῦ κοσμήματος τῆς ῥινός προσπαθεῖ νὰ δεῖξῃ τὴν εὐγένειαν αὐτῆς.

Μετὰ τὴν ῥίνα, ἐπ' ἴσης πρὸς κοσμήματα χρήσιμον ἐστὶ τὸ κάτω χεῖλος. Καὶ οἱ μὲν Ἰνδοὶ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς διὰ πεπωρωμένου σιδήρου ἐπιφέρουσι βραγάδα ἐν τῷ κάτω χεῖλει, ἥτις προχωρεῖ εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ στόματος, μέχρι τῶν οὐλῶν, ἐν ᾧ ἀρ' ἐτέρου οἱ Ἰθαγενεῖς τῆς Βρασιλίας ποιοῦσι τρεῖς ὀπᾶς κατὰ τὸ κάτω χεῖλος· παρὰ ταῖς νεάνισαι και παισὶ, ὅπως εἰσαγάγῃσι εἰς αὐτὰς στίλβοντα λίθους. Αἱ γυναῖκες τοῦ Μουράς κατὰ τὸν Ἀμαζόνιον ποταμὸν ἐμπηγνύουσιν ἐν ὀπαις τοῦ κάτω χεῖλους ὀδόντας χοίρου (!), οἱ δὲ Ἐτικμιῶοι ὀδόντας ἢ ὄστᾳ κερκασίου. Ἐν τῇ Παραγουάῃ τὸ κάτω χεῖλος κατατέμνεται ἤδη κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἡ δὲ τομὴ καλίσταται βαθμηδὸν δύο δακτύλους εὐρεία. Ἐτι ἰδιορρυθμότεροι εἰσὶν οἱ κάτοικοι τῆς παραλίας τοῦ πρίγκιπος Γουλιέλμου· οὗτοι ἐκτείνουσιν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν βραγάδα τοῦ κάτω χεῖλους, ὥστε εἰς αὐτὴν δύνανται νὰ εἰσαχθῶσι μεγάλα τεμάχια ξύλου, θεωροῦσι δὲ ἐκεῖνην τῶν γυναικῶν ὠραιότεραν, ἥτις δύνανται

νὰ φέρῃ ἐν τῇ βραγάδι ταύτῃ μείζον τεμάχιον ξύλου. Παλὸν παράδοξον εἶνε τὸ ἔθος τῶν κατοίκων τῆς χώρας τῶν Δακρίων, ὅπου ἰνδικὴ τις φυλὴ φέρει μικρὸν μεταλλικὸν ἔλασμα πρὸ τοῦ στόματος, ὅπερ ἐδραϊοῦται ἐπὶ τοῦ διαφράγματος τῆς ῥινός. Κατὰ τὸν Λιθιγιστόνα οἱ Μαγάνια τῆς Ἀφρικῆς φέρουσι μεγάλον δακτύλιον ὀνόματι πελέλε ἐν μεγάλῃ ὀπῇ τοῦ ἄνω χεῖλους. Παρὰ τοῖς κορασίοις, κατὰ τὴν πρώτην ἡδὴ ἡλικίαν, τέμνουσι ἐγκαρσίως ὑπὸ τὸ διάφραγμα τῆς ῥινός τὸ ἄνω χεῖλος και τηροῦσι τὸ τραῦμα ἠνεωγμένον μέσον μικροῦ ἐμβόλου. Ἡ μείζων αὐτοῦ βαθμιαία μεγέθυνσις κατορθοῦται διὰ τῆς χρήσεως βαθμηδὸν μειζῶν ἐμβόλων, μέχρις οὗ τέλος δακτύλιος διαμέτρου τριῶν δακτύλων εἰσχωρεῖ εἰς τὴν ὀπῆν. Ἡ πελέλε αὕτη φέρεται ὑπὸ πασῶν τῶν τὰ ὄρη οἰκουσῶν νεανίδων. Καὶ αἱ μὲν πλούσιαι ἔχουσι δακτύλους ἐλεφαντίνους, κασσιτερίνους, ἐξ ἐρυθροῦ πηλοῦ κατασκευασμένους, αἱ δὲ πτωχαὶ ἐκ ξύλου, και δὴ συνήθως ἐκ βαμβοῦς. Ἡ κασσιτερίνος πελέλε ἔχει σχῆμα μικροῦ πινακίου. Εἰς ἐπιστήμους περιστάσεις εἶνε ἀπαραίτητον κόσμημα ἡ πελέλε αὕτη. Ὅπως σχηματίσῃ τις ὄρθην εἰκόνα τοῦ ὠραίζοντος ἀποτελέσματος τῆς πελέλε ταύτης δε λάθῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ἐν τῷ ἐπουλωθέντι τραύματι εὐρισκόμενος δακτύλιος λαμβάνει ὀριζόντιον θέσιν, ὅτι τὸ χεῖλος ἀπομακρύνεται ὅλως διόλου ἀπὸ τῶν οὐλῶν, ἐν ᾧ οἱ τοιοῦτοι ἔσθλα τῆς πίστεως τοῦ δακτυλίου διευθύνονται πρὸς τὰ ὀπίσω ὅτε κατὰ τὴν προεδοκίαν ἡλικίαν τὸ ἄνω χεῖλος κατασταθῆ ἄτονον πρέπει εἶτε ὁ δακτύλιος νὰ ἀντικατασταθῇ διὰ μείζονος, ἢ τὸ χεῖλος κατέρχεται μέχρι τῆς σιαγῶνος. Ἐνιαχοῦ ἐμπηγνύνται δακτύλοι και κατὰ τὸ ἄνω και κατὰ τὸ κάτω χεῖλος, ἐνιαχοῦ μάλιστα εἶνε τοῦτο ἐν χρήσει και παρὰ τοῖς ἀνδράσι. Ὁ παντοδύναμος συρμὸς ἔχει και ἐκεῖ φοβερὰν ἰσχύον. Πράγματι ὁ Λιθιγιστὸν διηγείται ὅτι οἱ πλείστοι τῶν Ἰθαγενῶν τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν εἰσὶ πεπεισμένοι περὶ τοῦ αἰσχροῦ τοῦ πράγματος, ἀναγκάζονται ὅμως ὑπὸ τοῦ συρμοῦ νὰ μὴ τὸ καταργήσωσι.

Φυλὴ τις ἐν τῇ νοτίῳ Ἀμερικῇ μὴ ἀρκουμένη εἰς τὴν διατύπῃσιν τῆς ῥινός και τῶν χεῖλέων, και τὴν παρ' αὐτῇ ἐπικρατοῦσαν κατάχρωσιν τοῦ μετώπου διὰ ἐρυθρῶν και μελάνων χρωμάτων, προσέθη μέχρι τινὸς ὀλως θηριώδους τῆς διατυπῆσεως ἀμφοτέρων τῶν παρεῖων διὰ μικρῶν ὀπῶν, εἰς ἃς εἰσαγόνται μικροὶ κάλαμοι, λεπτὰ βέλη, και ἄκανθαί. Ἡ διατύπῃσις αὕτη γίνεταί κατὰ τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν, ὅπως μὴ αἱ ὀπᾶι αὐταὶ κλείσωσι εἰσὶν ἐν χρήσει μικρὰ βέλη, ἅτινα καθ' ἑκάστην πρωτὰν κινοῦνται καλῶς ἐν αὐταῖς.

Ἡ διατύπῃσις τῶν ὠτων εἶνε βραδερῶτης κοινὴ και παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς καθιστώσα τούτους παρεμφερεῖς πρὸς τοὺς ἄγριους ἀρ' ὧν μόνον κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς βραδερῶτης διαφέρουσι. Ἐν ᾧ αἱ Εὐρωπαϊαὶ (ἐνίοτε δυστυ-

χῶς και Εὐρωπαϊοὶ) μόνον μικρὰς ἔχουσιν εἰς τὰ ὠτα ὀπᾶς, ὅπως εἰσαγάγῃσι εἰς αὐτὰ μέταλλα, πολυτίμους λίθους και ἄλλα κοσμήματα, οἱ κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς και Ἀσίας εὐρόνουσι ἐπὶ τοσοῦτον τὰς ὀπᾶς τάχως, ὥστε οἱ λοβοὶ ἀφικνοῦνται μέχρι τῶν ὠτων. Πρὸς τί δὲ αἱ μεγάλαὶ αὐταὶ ὀπᾶι; αἱ ὀπᾶι αὐταὶ χρησιμεύουσιν ὅπως ἐν αὐταῖς τίθενται ἄνηθ, δακτύλιοι, χάρτης, ἡμι-καπνισμένα σιγάρα, μάχαιρα, βέλη, μετάλλινᾳ πινάκια κτλ. Ἡ ὀπῆ παρὰ τοῖς κατοίκους τῆς Σουμάτρα και τῆς Βόρνεω γίνεταί τόσον μεγάλη, ὥστε δι' αὐτῆς δύνανται τις νὰ εἰσαγάγῃ πυγμῆν· ἀπόδειξις πόσον δύνανται νὰ μεταβληθῇ μέλος τι τοῦ σώματος χωρὶς νὰ πάθῃ τι ἔκτακτον· ἐξ ἄλλου εἶνε βέβαιον, ὡς γνωρίζομεν ἐκ πείρας, ὅτι τὰ βραδέα ἐνώτια φέρουσι πολλάκις φλεγμονάς, ἐμπυήσεις και διαφύρουσι παραμορφώσεις.

Ἀλλὰ και οἱ ὀδόντες ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν, παρὰ τοῖς ἥττον ἀνεπτυγμένοις λαοῖς. Πλείστα φυλαὶ τῶν Ἰνδιῶν, οἱ Σιαμέζοι και οἱ Φαλάται τῆς Ἀφρικῆς, δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τὸ λευκὸν χρῶμα τῶν ὀδόντων. Δὲν ἐννοοῦσι νὰ ἔχωσιν ὀδόντας οἶους τὰ ἄλογα ζῶα, και διὰ τοῦτο ἄρχονται ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου τῆς ἡλικίας ἔτους νὰ βάφωσιν αὐτοὺς μελανας. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρμπούνας ὅπως καταστήσωσιν αὐτοὺς ὠραιότερους ἐπενόησαν νὰ ποιώσιν αὐτοὺς ὄξει. Οἱ ὄξει ὀδόντες παράγουσι ἰδίαν ἐντύπωσιν παρὰ ταῖς τὴν πελέλε φερούσαις Ἀφρικαναῖς.

Οἱ ὀδόντες παρὰ τοῖς λαοῖς χρησιμεύουσι και εἰς ἄλλο τι. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων Σάνδνιχ πενθοῦντες τὸν θάνατον συγγενοῦς τινος ἀποσπῶσιν δύο ὀδόντας, και ἐν τῇ νύξ Ζηλανδίᾳ πάντες οἱ εἰς τὴν ἐφηβικὴν μεταθίβινοντες ἡλικίαν ἀποσπῶσιν, μεγάλης γιγνομένης ἑορτῆς, ἕνα ὀδόντα. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κορδοράν τῆς ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς ὑπάρχει ἔθος κατὰ τὸ 10—12 ἔτος τῆς ἡλικίας νὰ ἀποσπῶσι τοὺς τρεῖς κάτω τομοῖς.

Ὅτι ἡ μορφή τῶν ὀδόντων δὲν ἦτο ἀρεστῆ, εἶτι κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, βεβαίως ἡμᾶς ὁ σοφὸς Βλοῦμενθᾶχ, ὅστις παρετήρησεν εἰς τὰς αἰγυπτίους μουμίας ὅτι οἱ ὀδόντες εἰσὶ κωνικῶς ὄξει. Καὶ νῦν οἱ μαῦροι τῆς κάτω Γουλιέας καθιστῶσιν τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ὄξει, ἄλλοι τριγωνικούς.

Τὰς μεταβολάς, ἃς τινες πρὸ πάντων αἱ γυναῖκες ἐπιφέρουσιν εἰς τὴν κόμην των, ἐνδιαφέρουσι πρὸ πάντων τὸν ἱστορικόν, ἢ τὸν ἰατρὸν, μολοντί ἡ ἀπόσπαισις τῶν τριγῶν τῶν ὀφρύων και βλεφάρων παρὰ τοῖς ἱερῶσιν ἐν Σιάμ, ὅτι-νες θέλουσι νὰ φαίνωνται ταπεινότεροι, δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς παραμόρφωσις τοῦ σώματος.

Ἐντελής τεχνικὴ καταστρόφῃ τῆς κόμης και τοῦ πώγωνος εἶνε συνήθης παρὰ τισὶ ἀσιατικαῖς φυλαῖς παρὰ ἀνδράσι· ὡς γνωστὸν οἱ Ἐβραῖοι, Ἕλληνας και Ρωμαῖοι· κατέστρεφον τὴν κόμην

των, ὅτ' ἐπένηθον. Ὁ γνωστός Σπίξ παρὴν κατὰ μεγάλην ἐσφάντη των Τεκούνων, καθ' ἣν ἀπεσπάρθησαν εἰς νήπια μόλις δύο μηνῶν καθ' ὄλοκληρῶν αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς.

Ἐν Μονάχῳ.

ADIKENNAE.

Ο ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ

Ἄκαταπόνητος ἐνέργεια ὁμολογεῖται κύριον τοῦ βορείου Ἀμερικανικοῦ χαρακτηριστικόν· ἀκαταπόνητον δὲ ἐνέργειαν δέον νὰ συμπεριφέρῃ καὶ ὁ ἀποδημῶν εἰς τὸν νέον κόσμον Εὐρωπαῖος, διότι ἄλλως δὲν διαγωνίζεται αἰσίως τοῖς ἀντιτέχνους του. Ὁ Ἀμερικανὸς ἔχει πάντοτε σπουδὴν· σπουδάζει δὲ καὶ φθάνων εἰς τὸν πλοῦτον, τὸν πολικὸν τοῦτον τῆς ὑπάρξεως του ἀστέρα. Ἄπασαι αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι του προέρχονται ἐκ τῆς φιλοχρηματίας· ἀγαπᾷ τὰ ἀργύρια οὐχὶ ἐκ φυσικῆς ὀρέξεως, ἀλλ' ἐξ ἀνατροφῆς· οὐχὶ ἵνα τὰ κρύψῃ κατὰ γῆς, ὡς οἱ φιλάργυροι, ἀλλ' ἵνα συναισθάνηται τὴν ὑπεροχὴν τοῦ εὐποροῦντος. Τὰ ἀγαπᾷ, διότι τὰ μὲν ἀργύρια εἶναι ἡ καθοσίωσις τῆς ἐργασίας, ἡ δὲ ἐργασία δευτέρα φύσις τοῦ Ἀμερικανοῦ. Πεντεκαίδεκαεταῖς οἱ παῖδες ἀπολύονται τῆς σχολῆς. «Ὁ πατήρ σου εὖρε τὴν τύχην του, ζήτησον καὶ σὺ τὴν σὴν. Ἐμαθεὶς ἀνάγνωσον, γραφὴν καὶ ἀριθμητικὴν· ἐργάζου λοιπόν. Πόσον τόκον ἀποφέρουσιν 100 δολλάρια πρὸς 20 τοῖς 100;» — «Ἐἴκοσιν». — «Ἄπελθε τώρα· ἔμαθεὶς ὅσων ἐχρήξες». Οὕτω δὲ ἀπέρχονται εἰς ζήτησιν τοῦ χουτομάλλου δέρατος. Ἐν Ἀμερικῇ ὁ βίος εἶναι εὐδαίμων, ἐν ᾧ ὁ πολίτης τρέχει ἢ καλπάζει ἀτελευτήτως, κερδαίνων, πλουτῶν, πτωχεύων. Τὰ χρήματα βραδίως κερδαίνει καὶ βραδίως σπαταλᾷ. Ἀμερικανὸς, σπαταλήσας καὶ αὐθις κερδήσας τρία ἢ τέσσαρα ἑκατομμύρια, δὲν εἶναι τι σπάνιον. Ἐπιτήδειος ὢν νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς ταπεινοτάτας τῶν ἀξιώσεων, ὅπως τύχῃ τοῦ σομοῦ, ἀποτίθεται πᾶσαν ψευδῆ αἰδῶ καὶ ἀδυσχελεύτως ἐπιλαμβάνεται τῶν βαναυσωτάτων ἐργασιῶν, ὅταν ἦναι ἐπικερδαῖς. Γινώσκει, ὅτι δὲν ἀποβάλλει τὴν ὑπόληψίν του· διότι ἐν Ἀμερικῇ, εἴπερ ἄλλοθί που, εἶναι ἐγκυρον τὸ «ἔργον οὐδὲν ὄνειδος». Ὁ γάλλος περιηγητῆς Φερβρούζ εὗρεν ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Κολοράδου Σπρίγκ τρεῖς νεανίας, πῆξαντας αὐτόθι καλύβην καὶ βόσκοντας πολυάριθμα ποίμνια. Ὁ πρῶτος τῶν ποιμένων ἦτο ἄλλοτε βιβλιοπώλης, ὁ ἕτερος ἀδαμαντοπώλης, ὁ τρίτος ὑπἄλληλος τῆς κυβερνήσεως. — «Κατείχετε ἔντιμον θέσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ πρὶν γίνητε ποιμένες;» ἠρώτησεν ὁ ξένος. — «Οὐχί, ἀπεκρίναντο ἐκεῖνοι· ἡ νῦν θέσις εἶναι ἐπικερδαστέρη». Ὁ Ἀμερικανὸς οὕτε προλήψεις ἔχει, οὕτε δισταγμούς· ἐλέγγους τοῦ συνειδήτου δὲν φοβεῖται. Κερδαίνει χρήματα τρόπῳ τιμῶν, ἐάν ἦναι δυνατόν· ἐάν δὲ μὴ, κερδαίνει ὅπωςδῆποτε.

Τὸ μονοπώλιον, ἡ ἀρχὴ πάσης ἀυθαιρεσίας, ἡ δεινὴ κατὰ τῆς ἐλευθερίας ὕβρις, δὲν ὑπάρχει ἐν

Ἀμερικῇ. Οὔτε ἡ πολιτεία, οὔτε ἡ κοινωνία αὐτὴ ἀναγκάζει νὰ καταναλίσκῃς τὰ προϊόντα της, νὰ λαμβάνῃς τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς της, ἢ νὰ ὁμολογῆς τὸ θρησκευτικὸν αὐτῆς σύμβολον. Οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα νὰ ἀρῆται ἰδίαν ὠφέλειαν ἐκ τῆς καθολικῆς ζημίας. Ἡ ἐλευθερία εἶναι ἀπὸ πλοῦτος. Οἱ πρῶτοι ἀποικοὶ, φεύγοντες τοὺς διωγμούς· ἐν τῇ πατρίδι, ἐσπούδασαν νὰ διασώσωσι τὴν ἀρχὴν τῶν καθόλου προσωπικῶν δικαιωμάτων. Ἐν Εὐρώπῃ οἱ γείτονες καὶ στέργουσι καὶ ἀπαιτοῦσι τὴν παράδοσιν προσώπων· ὁ Ἀμερικανὸς δισταίνει πολὺ πρὶν ἀθετήσῃ τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν. Ἐάν τις κατηγορηθῇ, οὔτε προφυλακίζεται, οὔτε ὀφείλει νὰ δώσῃ λόγους καὶ εὐθύναν τοῦ πρόσθεν βίου του. Θεμέλιον καὶ βάσις τῆς αὐτοδιοικήσεως εἶναι «ἐλευθερία ὑπὲρ πάντων, ἕκαστος δὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ». Ὁ Ἀμερικανὸς προσηλαστέει αὐτὸς ἑαυτὸν· δὲν προσφύγει ἐκάστοτε εἰς τὴν πρόνοιαν, ἣτις φορεῖ στολὴν καὶ ξίφος, καλεῖται δὲ χωροφυλάξ. Ἐκαστος συντάσσει ἑἴδιον κώδικα, ὃν καὶ ἐφαρμόζει. Ἐρωτώμενος, τίς ἔδωκεν αὐτῷ δικαίωμα νὰ ἐνεργῇ οὕτως; ἀποκρίνεται «Ἐγὼ» καὶ τοῦτο ἀρκεῖ. Ἡ κυβερνήσις δὲν φροντίζει πλεόν περὶ τῶν ἀτόμων, ὡς ταῦτα φροντίζουσι περὶ ἐκείνης. Ὁ πρόεδρος ἀναγνωρίζεται ἀνίκανος· ὁ ὑπουργός, ὁ τὰ ἴδια συμφέροντα προτιμῶν τῶν δημοσίων, πλουτίζεται ταχέως· ἔναι τῶν ἐφημερίδων διαμυρτρύονται, ἀλλ' ἡ κυβερνήσις δὲν ἐπιμεινῆται, ὁ δὲ πολίτης ἀδιαφορεῖ. Ὅταν ἡ κατάχρησις ὑπερβῇ τὸ μέτρον, ἐπιμεινῆται τὸ ποινικὸν δικαστήριον, οὐχὶ ἡ βίβλ. διὰ τοιοῦτον συστήματος ἄριστα ἀναπτύσσεται τὸ πνεῦμα τῆς ἀτομικῆς ἐπιχειρήσεως, δι' ἧς πάντα καὶ γεννῶνται καὶ ἀκμαζοῦσιν· μόνη αὕτη προστατεύει τεχνίτας καὶ λογίους, ἀνταμειβεῖ ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις καὶ διατάσσει ἐργασίας κοινωφελείς. Αἱ μέγισται τῶν ἐπιχειρήσεων κείνται ἐν ταῖς χερσὶν ἰδιωτῶν. Ὁ πολίτης εἶναι πᾶν, ἡ πολιτεία οὐδέν. Ἡ αὕτη ἀδιαφορία ἐπικρατεῖ παρὰ ταῖς κυβερνήσεις τῶν κατ' ἰδίαν πολιτειῶν καὶ τῇ κεντρικῇ ἐν Οὐάσιγκτων. Πᾶσα πολιτεία κυβερνᾷ μὲν ἑαυτήν, κυβερνᾶται δὲ ὑπὸ πασῶν τῶν ἄλλων. Τῶν κατὰ τόπους συμφερόντων ἐπιμελεῖται ἡ ἐπιχώριος ἀρχή, τῶν δὲ καθόλου ἡ γενική. Ἄλλ' ἡ γενικὴ ἀρχὴ καθίσταται ἀνεπαίσθητος, πᾶσα δὲ πολιτεία ψηφίζει ἢ καταργεῖ νόμους κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῇ· Ἡ μὲν κηρύσσει τὴν γυναῖκα ἀπελευθέρων, ἡ δὲ χορηγεῖ τῷ εἰς θάνατον καταδικασθέντι δικαίωμα νὰ ἐκλέξῃ αὐτὸς τὸ εἶδος τοῦ θανάτου· ἄλλη ἐπιτρέπει τὸ διαζύγιον, ἄλλη δὲ πάλιν ἀνέχεται τὴν πολυγαμίαν. Ὁ Ἀμερικανὸς ὀλίγον πολιτεύεται. Διασχίζεται μὲν ὁ λαὸς ὑπὸ ἐκλογικῶν συλλόγων, νοθεύουσι δὲ ψευδοφροσῆς καὶ οἱ πολιτικοὶ· ἀλλ' ὁ πολίτης τοσοῦτον τιμᾷ τὰ τετελειωμένα γεγονότα, ὥστε σπανίως μὲν συμβαίνουσι ταραχαί, οὐδέποτε δὲ στάσεις. Ἐάν ἐπέλθῃ ἀγὼν,

ῥεεῖ αἷμα πολὺ, διότι ὁ χαρακτὴρ τοῦ Ἀμερικανοῦ ἐνασμενίζει εἰς τὰ ἄκρα· ἀλλ' ὁ ἀγὼν εἶναι βραχύς. Τῇ ἡμέρᾳ τῶν ἐκλογῶν ἀνταλλάσσονται ἴσως σφαῖραι πιστολίων, τῇ δὲ ἐπαύριον οἱ ἀντίπαλοι σφίγγουσι ἀλλήλων τὰς δεξιάς, διότι δὲν ἀπέχει ἡ ὥρα, καθ' ἣν ὁ ἡττημένος θὰ ἐκδικηθῇ. Ἡ δημοκρατικὴ ἰσότης δὲν ἀφίνει τὸν αὐτὸν ἀνδρα νὰ μείνῃ χρόνον μακρὸν ἐν τῇ νομίμῳ ἐξουσίᾳ. Ἡ ἀρχὴ δὲν εἶναι μονοπώλιον ὀλίγων, ἀλλ' ἀνήκει εἰς ἀπαντας. Ἡ Ἀμερικὴ ὀλίγον πολιτεύεται, ἐτι δ' ὀλιγώτερον συζητεῖ, φιλοσοφεῖ, καὶ περιθάλπει τὴν ποίησιν. Ἐχει ἑκατομμυριοῦς, εὐρετὰς, οὐχὶ καλλιτέχνας. Ἀρίστη τοῦ Ἀμερικανοῦ ὄψις εἶναι ἡ πρακτικὴ. Μεθ' ὑπερφρανεῖας ἐπιδεικνύεται τὰς ἀείποτε πολλαπλασιαζομένας μηχανάς, τὰ ἐργοστάσια, τὰς ὀπλοθηκὰς, τὰς ἐφευρέσεις, τὰς ἀνακαλύψεις του. Πᾶσας τὰς διανοητικὰς δυνάμεις αὐτοῦ δαπανᾷ εἰς αὐξάνειν τῆς ὕλικῆς δυνάμεως καὶ τῆς εὐημερίας. Ταχύς ὢν ἐν τῇ ἐπιχειρήσει, δὲν ποιεῖται ὑπὸ κωλυμάτων, οὐδὲ στρέφει τὸ βλέμμα εἰς τὰ ὀπίσω, ἀλλ' ἀνευδότης τελειοῖ τὸ ἐναρχθέν. Δικαίως σεμνύνεται ἐπὶ τῇ πατρίδι, καὶ δικαίως ὑπολαμβάνει μεγαλοπόλεις τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων τὴν Νέαν Ὑόρκην, τὴν Φιλαδέλφειαν, τὸ Σικάγον, τὴν Βοστώνην. Ἐπιεικῶς καυχᾶται, ὅτι ἐπαφελήθη προσκόντως τὴν ἑκατονταετηρίδα καὶ ἔκτισε πόλεις τοσαύτας, ὅσας οἰκίας ἡμεῖς ἐν Εὐρώπῃ. Πέποιθεν εἰς τὸ μέλλον καὶ ἐλπίζει, ὅτι θὰ φανῇ ὅμοιον τῷ παρελθόντι. Συνδιαλασόμενος πρὸς λαοὺς, κωλυμένους ὑπὸ ἰδίαν περιοριστικῶν νόμων, ἐκθειάζει τοὺς ἑαυτοῦ θεσμούς ὡς ἀσφαλῆ ἐγγύησιν αἰωνίου ἐπιδόσεως καὶ εὐημερίας. Καὶ ἀληθῶς ὀφείλει τὸ μεγαλεῖόν του εἰς τοὺς θεσμούς τούτους μᾶλλον ἢ εἰς τὴν μεγαλοφυῖαν καὶ τὴν διάνοιαν τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν συμπολιτῶν του. Ἐν Ἀμερικῇ ὅποσα πράγματα μεγάλα! Ὅποσον δὲ ὀλίγοι ἄνδρες μεγάλοι!

[Vossische Zeitung].

Η ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΣ ΣΗΡΑΓΓΗΣ ΤΗΣ ΜΑΓΧΗΣ

Γνωστὸν ὅτι ἡ κατασκευὴ ὑποβρυχίου σιδηροδρόμου μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ἐντόμως ἀπεκρούσθη ὑπὸ τινῶν ἐξόχων γαλιωτικῶν Ἀγγλων, ἰδία δὲ ὑπὸ τοῦ σίρ Garnet Wolseley. Οἱ Κairoi δημοσιεύουσι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ ὁ γράφων βεβαιοῖ, ὅτι ὁ Ναπολέων Γ' καὶ ὁ Θιέρσος ἐθεώρουν τὴν ἴδρυσιν τοιοῦτου κατασκευάσματος ὡς ἐπικίνδυνον τῇ Γαλλίᾳ μᾶλλον ἢ τῇ Ἀγγλίᾳ.

Τὸ ζήτημα τοῦτο, φαίνεται, συνεζητήθη ὑφ' ὄψιν αὐτοῦ τὰς ἐπόψεις ἐν τῷ Κεραμαικῷ ἐσπέραν τινὰ τοῦ χειμῶνος τοῦ 1869—70. Ἡ αυτοκράτειρα Εὐγενία εἶχεν ἄρτι ἐπανακάμψῃ ἐκ τῶν ἐγκαινίων τῆς διώρυγας τοῦ Σουέζ, ὅπου παρευρέθη, καὶ ὠμίλει μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τῆς

μεγάλης ταύτης ἐπιχειρήσεως. Ἡ συνδιάλεξις ἐστράφη ἐπὶ τοῦ δυνατοῦ τοῦν ἀποποκατασθῆ ἡμέραν τινὰ συγκοινωνία μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας διὰ μιᾶς ἢ πλείονων ὑποβρυχίων σήραγγων.

Ὁ στρατάρχης Vaillant παρετήρησεν, ὅτι ὑποβρυχίος σήραγγὴ θὰ καθίστα τὴν Ἀγγλίαν δύνάμιν ἡπειρωτικὴν, καὶ ὅτι τοῦτο θὰ ἐπέφερε μεγάλην μεταβολὴν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν πολιτικὴν. — «Ἐσκέφθη» τοῦτο, εἶπεν ὁ αυτοκράτωρ· οἱ Ἀγγλοὶ θὰ δισταῶσιν ἐπὶ πολὺ, πρὶν ἐπιτρέψωσι τὴν διόρυξιν ὑποβρυχίου σήραγγος, φοβούμενοι εἰσβολὴν ἐξ ἡμῶν· ἀλλ' ὅταν πρώτη ὑποβρυχίος σήραγγὴ διορυχθῇ καὶ εὐδοκηθῇ, δευτέρα καὶ τρίτη μετ' ὀλίγον θὰ κατασκευασθῇ, καὶ τότε ἡ συμμαχία τῶν Ἀγγλων θὰ παρῆται ἡμῖν ἀμέσως νέας βοηθείας, ἀλλὰ καὶ νέους κινδύνους. Ἐν καιρῷ πολέμου, ἂν οἱ Ἀγγλοὶ εἶνε σύμμαχοι ἡμῶν, θὰ πέμψωσιν ἡμῖν τοὺς στρατοὺς των διὰ τῶν ὑποβρυχίων σήραγγων, καὶ θὰ ἡδυνάμεθα οὕτω νὰ ἔχωμεν μέγαν στρατὸν εἰς τὰ παράλια ἡμῶν ἐν ὀλίγαις ὥραις· ἀλλ' ἐάν βραδύτερον ἢ ἀγγλικὴ κυβερνήσις διαφωνήσῃ πρὸς ἡμᾶς περὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ πολέμου ἢ τῆς καταλλήλου στιγμῆς πρὸς συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης, ὅποια ἔσται ἡ θέσις ἡμῶν;»

Ὁ στρατηγὸς Frossard παρετήρησεν, ὅτι πρὶν διακυβεύσῃ ἡ Ἀγγλία τοὺς στρατοὺς της εἰς τὰς ὑποβρυχίους σήραγγας, θὰ ζητήσῃ πιθανῶς, ὅπως τὰ εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκοντα ἄκρα τῶν ὀδῶν τούτων ἐμπιστευθῶσιν αὐτῇ ἀπολύτως, ἵνα ἐξασφαλίσῃ ἐντελῶς τὴν ἀποχώρησιν τοῦ στρατοῦ αὐτῆς.

«Δὲν εἶναι ἀμφίβολον, ὅτι θὰ ζητήσῃ τοῦτο, ἀπεκρίθη ὁ αυτοκράτωρ καὶ κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας περιστάσεις, αἵτινες θὰ παρουσιάζοντο, ἡθέλαμεν κρίνει ἀναγκαῖον νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν συμμαχίαν τῆς Ἀγγλίας ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους· ἀλλὰ τότε ἡ Ἀγγλία θὰ ἦτο εἰς κρείττονα θέσιν ἡμῶν ἐν τῷ πολέμῳ, τὸν ὅποιον ἡθέλαμεν ἐπιχειρήσει τῇ ἐπικουρίᾳ αὐτῆς.»

Εἰς ἀπάντησιν τῶν λίαν εὐοίωνων διαβεβαιώσεων τοῦ κ. Drouyn de Lhuys ὁ κ. Conti παρετήρησεν, ὅτι ἐάν ἡ διόρυξις τῆς ὑποβρυχίου σήραγγος ἐπιτύχῃ, ἡ Ἀγγλία δὲν ἠθελε βραδύνει νὰ θεωρήσῃ ὡς ὠφέλιμον τὴν κατασκευὴν ἑτέρας διευθυνομένης πρὸς τὴν Βελγικὴν, καὶ τότε τὸ Βέλγιον θὰ καθίστατο ἐπαρχία ἀγγλική.

Βραδύτερον ὁ Ναπολέων Γ'. ἐν τινι συνδιαλέξει μετὰ τοῦ κ. Clément Duvernois ἐν συνόψει ἐξέθηκε τὴν γνώμην του διὰ τῶν ἐξῆς. — Εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ προῖδωμεν ποῖα ἠθέλον εἶσθαι αἱ συνέπειαι τοιαύτης ἐπιχειρήσεως· θὰ εἶνε ἴσως μέγισται· ἀλλ' ἐάν ἦτο εἰς τὴν ἐξουσίαν μου ἡ κατασκευὴ τῆς ὑποβρυχίου σήραγγος, δὲν θὰ ἐδίσταζον νὰ προῖω εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτῆς, διότι πιστεύω, ὅτι τ' ἀποτελέσματα θ' ἀποβῶσιν ὠφέλιμα εἰς ἀμφοτέρας τὰς χώρας.»

Ὁ Θιέρσορ ἦτο ἡλίστα ἐνθαρρυντικός. Ἡμέραν τινα ἐν Βερσαλλίαις, καθ' ἃν χρόνον διετέλει πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως, βουλευταὶ τινες, οἵτινες προεγεματίζον μετ' αὐτοῦ, ἐπελήφθησαν ἐν τῇ συνδιαλέξει αὐτῶν τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ ὁ κ. Teisserenc de Bort, ὑπουργὸς τῶν δημοσίων ἔργων, ἠρώτησε τὸν Θιέρσον ἐὰν ἐνόμιζεν, ὅτι ἡ Γαλλία θὰ ὤφελετο μεγάλως ἐκ τοῦ ἔργου τούτου. Ὁ Θιέρσορ ἠγέρθη καὶ ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ διατρέχων κατὰ μῆκος τὴν αἴθουσαν. «—Ἐὰν ἡ ὑποβρύχιος σήραγγὴ ὑρίστατο τῷ 1870, εἶπε, γνωρίζετε τί ἤθελε συμβῆ; ἡ Ἀγγλία δὲν θὰ ἐστελλεν οὐδὲ ἓνα στρατιώτην πρὸς βοήθειάν μας· ἀλλ' ἐπερχομένης τῆς κρίσεως σιγμῆς, θὰ ἐνεφανίζετο καὶ θὰ ἐζήτει τὸ Καλαὶ ὡς ἀμοιβὴν τῆς ἐπικουρίας, τὴν ὁποίαν ἤθελε παράσχει εἴτε εἰς ἡμᾶς εἴτε εἰς τὴν Γερμανίαν. Οὕτως ἢ ἄλλως θὰ ἐγίνετο κυρία τοῦ Καλαὶ. Ὅταν ὑπάρξῃ σήραγγὴ ὑπὸ τὸν πορθμὸν, ἡ Ἀγγλία θὰ θελήσῃ νὰ ἔχῃ ἐν Γιβραλτάρ ἐπὶ τῆς γαλλικῆς παραλίας. Θὰ περιμένῃ μὲν ἐν ὑπομονῇ τὴν κατάλληλον στιγμήν, ἀλλ' ὅταν παραστῇ ὁ καιρὸς, θὰ ῥιφθῇ πάσῃ δυνάμει ἐπὶ τῆς περιποθήτου λείας. Ἡ δύναμις τῆς Ἀγγλίας ἐγκρατεῖται εἰς τὴν νησιωτικὴν αὐτῆς θέσιν· οἱ Ἀγγλοὶ γνωρίζουσι τοῦτο, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ χώρα των συνδεθῇ πρὸς τὴν ἡπειρὸν δι' ὑποβρυχίου σήραγγος, δὲν θὰ αἰσθανθῶσιν ἑαυτοὺς ἐν ἀσφαλείᾳ πρὶν ἢ καταστῶσι κύριοι τῶν δύο ἄκρων τῆς σύριγγος.»

Mr.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν τῷ ταχυδρομείῳ.

Κυρίως τις ῥίπτει ἐπιστολὴν εἰς τὸ γραμματοκιβώτιον, μετ' ὃ μένει ἰστάμενος εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν.

Εἰς μάγκας τῷ φωνάζει ὄπισθεν·

— Ἐ, λοιπὸν, τί τρέχει; Μήπως περιμένεις τὴν ἀπάντησιν;

*

*

Πάντοτε σχεδὸν τὸ θυμίαμα, τὸ ὁποῖον δὲν καίει δι' ἡμᾶς, μᾶς φέρει πονοκέφαλον.

*

*

Ἡ κυρία Α*, ἥτις μετὰ τοῦ κάλλους αὐτῆς θέλει νὰ ἐπιδεικνύῃ ἐνίοτε καὶ πνεῦμα, ἠρώτα προχθὲς γνωστὸν τῆς κύριον·

— Τί διαφορά ὑπάρχει μεταξύ ἐμοῦ καὶ ἐνὸς ὥρολογίου;

— Κυρία, ἀπεκρίθη οὗτος εὐφρῶς, τὸ μὲν ὥρολόγιον σημειώνει τὰς ὥρας, ἐνῶ σεῖς κάμνετε νὰ τὰς λησμονῇ τις.

*

*

Ἄλλη τις πρὸ πολλοῦ ἤδη εἰσελθοῦσα εἰς τὸ φθινόπωρον τοῦ βίου, ἠρώτα ἀκκιζομένη νεανίαν τινά·

— Τί ἡλικίαν μοῦ δίδετε;

— ὦ! ἔχετε ἤδη ἀρκετὴν, ἀπεκρίθη ὁ μικρὸς αὐθάδης, καὶ χωρὶς νὰ σὰς δώσω ἐγὼ καθόλου!

*

*

Μεταξὺ ἱατροῦ καὶ ἀσθενοῦς.

— Λέτε λοιπὸν ὅτι ἐξκολλοῦθετε νὰ ὑποφέρετε ἀπὸ τὸ στομάχι;

— Ναι, ἱατρέ, ὑποφέρω.

— Μὰ ἠκολουθήσατε κατὰ γράμμα τὴν συμβουλὴν μου;

— Μάλιστα, ἱατρέ. Καθὼς μὲ διατάξατε, δὲν καπνίζω πλέον παρὰ μόνον μετὰ τὸ φαγητόν.

— Πῶς δηλαδὴ;

— Ναι, ἀπὸ τὸ μεσημέρι ἕως εἰς τὰς ἑπτὰ τὸ ἑσπέρας, καὶ ἀπὸ τὰς ὀκτῶ πάλιν ἕως τῆς δώδεκα!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Ὅποταν ἀξιώματα ἔχῃ κανεὶς μεγάλα πᾶν ὅ,τι πρᾶξ' εἶνε καλὸν ὡς μέλι μὲ τὸ γάλα· κατὰ τὴν θέσιν δὲ εἰς ἣν διατελεῖ ὁ πρᾶκτων, τὰ πράγματα ἀλλάζουσι συνήθως τῶνομά των. (Μολιέρος).

* Ὁ ἄνθρωπος ὁ συγκρίνων τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ζῆ, πρὸς τοὺς τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τοῦ κατὰ φαντασίαν μόνον ὑπάρχοντος, δύναται νὰ ὁμιλήσῃ περὶ παρακμῆς καὶ καταστροφῆς· ὁ εὐσυνείδητος ὅμως ὁ μελετήσας τὸ παρελθόν, δὲν διατίθεται οὕτως, ὥστε νὰ θεωρῇ τὸ παρὸν μὲ ὄμμα κατηφές καὶ ἀπελπι. (Μακώλεϊ).

* * Οὐδέποτε εἶνε δυνατόν νὰ ἔχωσι φρόνημα μέγα καὶ νεανικὸν οἱ πρᾶκτοντες μικρὰ καὶ φαῦλα· διότι ὅποια εἶνε τὰ ἔργα περὶ ἃ διατρέβουσι οἱ ἄνθρωποι, τοιοῦτον ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ φρόνημα ἔχουσι. (Δημοσθένης).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Κηφισίᾳ, ὅπου ἐπὶ ἔτη ἀπὸ τῆς ἀποβιώσεως τοῦ συζύγου αὐτῆς ἐγκατεβίου, ἐν μικρᾷ τινι ἰδιοκτητῷ χωρικῇ οἰκίᾳ, ἀπεβίωσε τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα (23 Μαρτίου) ἡ χήρα τοῦ ἠρωτος τῆς Κλεϊσοῦδας Κίτσου Τζαβέλλα, ἡ ἱστορικὴ **Βασιλική**. Ἡ γυνὴ αὕτη, γράφει ὁ «Αἰὼν», εἶνε μία τῶν ἐπιζήσασαν γυναικῶν τῆς ἀθανάτου ἐξόδου τοῦ Μεσολογγίου. Ἀφοῦ, ἐνοπλος, συνεζήθη καὶ αὕτη μετὰ τοῦ Τζαβέλλα, φέρουσα ἐπ' ὤμων τὸν πρωτότοκον υἱὸν τῆς, νήπιον μηνῶν δέκα καὶ ὀκτῶ, καὶ αὕτη ἔγγυος οὔσα, ἔρριψεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν, ὅπως ἐλευθερώτερα ἀπομένουσα ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν συνεζελθόντων προμάχων τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Τὸ τέκνον τῆς ἐκεῖνο, ὁ Δημήτριος, αἰχμαλωτισθὲν τότε, ἐξηγοράσθη ἀπὸ τοῦ αἰχμαλωτισαντος Πασσᾶ ἀντὶ τεσσαράκοντα Τουρκῶν. Λέγεται ὅτι ὁ Πασσᾶς, ἀμφισβητῶν τὴν αὐτότητα τοῦ τέκνου ἐνώπιον τῶν γονέων αὐτοῦ, ἠθέλησε νὰ πεισθῇ δι' ἰδίας

δοκιμῆς, τῆς ἐπομένης. Ἐθετο ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ παιδίου γλυκύσματα καὶ ὄπλα· «—Θὰ ἰδῶ, εἶπε, τί θὰ ἀρπάσῃ». Τὸ παιδίον ἤρπασε τὰ ὄπλα. «Εἶνε Τζαβέλλας», εἶπεν ὁ Πασσᾶς· καὶ παρέδωκε τὸ τέκνον εἰς τοὺς γονεῖς του. Τότε δὲ ἡ ἐξόδος ἐπέτυχε, καὶ οὐχὶ ὀλίγοι ἐσώθησαν ἐκ τῶν ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως τῆς Ἑλλάδος μαχητῶν ἐκεῖνων. Ἡ Βασιλική, πιστὴ εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ Κίτσου Τζαβέλλα, οὐ ἐγένετο σύζυγος μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἐξόδου σωτηρίαν, νυμφευθεῖσα αὐτῷ ἐν Ναυπλίῳ, παρηκολούθησεν αὐτὸν καθ' ὅλας τὰς περιπετείας τοῦ βίου αὐτοῦ, ἔκλεισε δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκεῖνου, ὅστις μυριάκις ἠτένεσε τὸν θάνατον ἀτρόμητος. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Τζαβέλλα ἡ ἱστορικὴ γυνὴ ἀπεχώρησεν εἰς τὴν ἐξοχικὴν καλύβην, ἣν ὁ σύζυγός τῆς τῇ κατέλιπεν, ἐγένετο δὲ ὁ σωτὴρ ἄγγελος τῶν χωρικῶν τῆς Κηφισιάς καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας αὐτῶν· ἀπειδῶς παρεῖχεν αὐτοῖς ὅ,τι ἂν ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς, ἐξέπνευσε δ' ἐν μέσῳ τῶν εὐλογιῶν τῶν πτωχῶν καὶ τῶν πεινῶντων, ὧν ἐπὶ ἔτη ὑπῆρξεν ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἔφορος, ἡ νοσοκόμος καὶ ἡ ἀντιλήπτωρ. Εἰς εὐγνωμοσύνην, αἱ γυναῖκες τῆς Κηφισιάς κατεστόλισαν τὸν νεκρὸν αὐτῆς ἐκ τῶν κιτρίνων ἀνθέων, δι' ὧν συνείθιζε νὰ στολιζέται ἡ ὠραία χήρα. Ἡ Βασιλικὴ Τζαβέλλα εἶνε μία ἐκ τῶν τελευταίων ἀντιπροσώπων τῶν γυναικῶν τῆς μεγάλης γενεᾶς ἐκεῖνης, ἥτις μεγάλη ὑπῆρξε καὶ εἰς ἄνδρας καὶ εἰς γυναῖκας, ἐκ τῶν γυναικῶν, αἵτινες μύθευμα εἶνε ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, καὶ ὧν ὁ βίος ὑπῆρξεν ἐν ὄλον μυθιστόρημα, πολλῶ ἀνώτερον ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτοῦ τῶν παρὰ τῶν τολμηροτάτων αὐτῶν ποιητῶν διασκευασθέντων.

Κατὰ τὸν συνταχθέντα πίνακα ἐξαγωγῆς καὶ εἰσγωγῆς διαφόρων προϊόντων τῆς νήσου Κρήτης, ἐξήχθησαν ἐκ τῶν τριῶν τελωνσίων Χανίων, Ἡρακλείου καὶ Ρεθύμνης κατὰ τὸ ἔτος 1879 ἐμπορεύματα ἀξίας γρ. 28,204,780 καὶ ἐλήφθη δικαίωμα τελωνειακὸν γρ. 1,697,405· εἰσῆχθησαν δὲ γροσίων 16,950,425 καὶ ἐλήφθη τελωνειακὸν δικαίωμα γρ. 1,556,518. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1880 ἐξήχθησαν ἐμπορεύματα ἀξίας γρ. 35,282,698 καὶ ἐλήφθη τελωνειακὸν δικαίωμα γρ. 1,853,077, εἰσῆχθησαν δὲ γρ. 17,834,000 καὶ ἐλήφθη δικαίωμα γρ. 1,426,724.

Κατὰ τὴν γενομένην ἐσχάτως ἀπογραφὴν ἐν Πετροπόλει, μόνον τῆς πόλεως ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 861,920 κατοίκους, ἐξ ὧν 475,138 εἰσὶν ἄνδρες καὶ 386,782 γυναῖκες. Προστιθεμένου δὲ καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν τεσσάρων αὐτῆς προκατεινῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων αὐτῆς φθάνει τὰς 927,467 ἐξ ὧν 513,120 ἄνδρες, καὶ 414,347 γυναῖκες. Κατὰ τὴν γενομένην ἐν ἔτει 1869 ἀπογραφὴν ἡ Πετρούπολις ἄνευ τῶν προκατεινῶν περιελάμβανε 667,207 κατοίκους, ἐξ ὧν 377,380 ἄνδρας, καὶ 289,827 γυναῖκας.

Ἐν Γόθᾳ πολυάριθμοι εἰσὶν οἱ ὄπαδοι τοῦ συστήματος τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἐγένετο ἡ 69^η τελετὴ τοῦ εἵδους τούτου ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τῆς πόλεως ταύτης, καέντος τοῦ πτώματος μιᾶς γυναικῆς. Ἡ νεκρά ἦτο θυγάτηρ καθηγητοῦ τινος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γόθας, τοῦ κ. von Pettenkoffer. Ἦτο δὲ αὕτη καθολικὴ τὴν θρησκείαν, ἀλλ' ὁ κληρὸς ὁ καθολικὸς μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ φανατικότητος ἠρνήθη νὰ παρασταθῇ κατὰ τὴν νεκρώσιμον τελετὴν. Ἐγένετο λοιπὸν ἀνάγκη ν' ἀπευθυνθῶσι πρὸς ἱερεῖς διαμαρτυρομένους, οἵτινες καὶ ἔσπευσαν προθύμως, ὅπως ἀποδώσασιν τὰς τελευταίας εὐχὰς εἰς τὴν θανούσαν.

Λίαν ἐπιβάλλουσα ἦτο ἡ τῆς καύσεως τελετὴ, γενομένη ἐνώπιον τοῦ συζύγου καὶ πλήθους συγγενῶν καὶ φίλων.

Ἡ «Ἐθνικὴ Ἐφημερίς» ἀγγέλλει ὅτι ἡ διεύθυνσις τοῦ σιδηροδρόμου Berlin-Anhalt ἀντικαθίστα τούς σιδηροὺς τροχοὺς τῶν ἀμαξῶν διὰ τροχῶν ἐκ χάρτου συμπιεσμένου κατασκευασμένων. Οἱ τροχοὶ οὗτοι εἰσὶ μὲν δαπανηρότατοι, ἀλλὰ διατηροῦνται ἐπὶ πολὺν χρόνον.

Πρωτοτυπία ἀφηγήσεως. Ἰδοὺ πῶς ἐφημερίς τις τοῦ Παναμαῖ ἐκτίθησι συμπλοκὴν τινα, ἥς ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ὁ φόνος ἀνθρώπου.

Ἡ Νέα δολοφονία συνέβη. Σκηνὴ τοῦ συμβάντος: αἰθουσὰ χαρτοπαιγνίου ἐν ὀδῷ Sal-si-Puedes. Ἀρχικὴ αἰτία: μία γυνή. Ἀμεσὸς αἰτία: τὸ ῥόμι. Οἱ ἐλθόντες εἰς χεῖρας: Ἴταλοι καὶ Ἑλλήνες. Ὅπλα: πιστόλια. Ἀποτέλεσμα: φόνος ἐνὸς Ἑλλήνος, τραυματισμὸς ἐνὸς ἄλλου.

Κατὰ τὴν τελετὴν τῆς κηδείας τῆς Ἀυτοκρατορίας ἐν Κίνα εἶχεν ἐπιβληθῆ εἰς πάντας τοὺς Σίνας νὰ μὴ ζυρισθῶσιν ἐπὶ ἓνα μῆνα.

Ὁ δήμαρχος τῆς πόλεως Fouchon, ὑποπτευθεὶς ὅτι ἡ διαταγὴ αὕτη δὲν εἶχε τηρηθῆ ἔκαμεν ἐπιθεώρησιν μυστικὴν ὄλων τῶν κουρείων, οἱ δὲ ἐξήκοντα παραβάται οἵτινες ἐκεῖ ἀνεκαλύφθησαν, οὐ μόνον κατέβαλον βαρὺ πρόστιμον ἀλλὰ καὶ ἐμαστιγώθησαν. Πλὴν τούτου ἐξύρισαν αὐτῶν τὴν κεφαλὴν καὶ ἐχρωμάτισαν ταύτην κυανῆν, διὰ τοῦ πενήμιου δηλ. ἐν Κίνα χρώματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσέθεσαν ἐν στρώμα βερνικίου. Ὑπεχρεώθησαν δὲ νὰ διέρχωνται ἐφ' ὅσον διήρκει τὸ πένθος καθ' ἐκάστην ἐβδομάδα ἀπὸ τῆς δημαρχίας, ὅπως χρωματίζονται καὶ βερνικιοῦνται.

Ὁ δολοφόνος τοῦ προέδρου τῆς Ἀμερικῆς Γκιτῶ δὲν ἐλησμονήθη εἰσέτι, καὶ ἴσως πολλὰ ἀκόμη θ' ἀκούσωμεν περὶ αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος αἱ ἀμερικανικαὶ ἐφημερίδες ἀγγέλλουσιν ὅτι βιομήχανός τις προσέφερε μέγα ποσὸν ὅπως λάβῃ τὸ σῶμα τοῦ Γκιτῶ, ἵνα τὸ ταριχεύσῃ καὶ τὸ ἐκθέσῃ εἰς τι μουσεῖον περιέργων πραγμάτων.

Ὁ κ. Scoville ὁ γυναικῶν ἀδελφὸς τοῦ καταδίκου, ἐφάνετο ἐπιθυμῶν ἵνα ἡ προσφορά αὕτη γείνηται δεκτὴ, «διὰ νὰ πληρωθῶν τὰ χρεῖα τοῦ Γκιτῶ»

ὡς ἔλεγε· Ἄλλ' ὁ Γκιτὼ διεμαρτυρήθη: «Ἐάν ἦτο καιρὸς, εἶπε, ἤθελον διαθέσει τὸ σῶμά μου διὰ διαθήκης· ἀλλὰ νομίζω ὅτι θὰ κάμω χρῆσιν ἐγὼ αὐτοῦ ἐπὶ πολλὰ ἀκόμη ἔτη».

Ἡ ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν βόρειον Γερμανίαν ἢ τὰς παραρρήνους ἐπαρχίας μετ' ἐκπλήξεως θὰ ἴδῃ εἰσερχόμενος εἰς καφενεῖόν τι ἢ ζυθοπωλεῖον τοὺς ἐντὸς αὐτῶν εὐρισκομένους νὰ ἐγείρονται ἐκάστην φοράν, καθ' ἣν ἀνάπτουσι νέον σιγάρον, ὅπως φέρωσι καὶ ρίψωσι τὴν ἀποκοπτομένην ἄκραν τοῦ σιγάρου ἐντὸς μεταλλίνου τινὸς κιβωτίου τεθειμένου ἐπὶ τραπέζης τινὸς εἰς τὸ μέσον τοῦ κατὰστήματος εὐρισκομένης. Εὐθὺς ὡς ἴδῃ τις τοῦτο δὲν δύναται ἢ νὰ θαυμάσῃ τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως καὶ καθαριότητος, ὅπερ ἐκλαμβάνει ὡς τὸ μόνον αἷτιον τῆς πράξεως ταύτης. Ἀλλὰ βλέπων κατόπιν τοὺς παρακαθημένους του δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν νὰ ρίπτωσιν ἄνευ προσοχῆς γαμαὶ τὴν τέφραν τῶν σιγάρων καὶ νὰ πτώσιν, ἅς πορὶ διατὶ τηρεῖται ἡ ἐξαιρέσις αὕτη μόνον ὡπρὸς τὰς ἀποκοπτομένας ἄκρας τῶν σιγάρων.

Τὸ δοχεῖον ἐν ᾧ ρίπτονται τὰ μικρὰ ταῦτα τεμάχια τοῦ καπνοῦ εἶνε μετάλλινόν τι κιβώτιον ἀρκούντως μέγα, οὗ τὸ σκέπασμα εἶνε χωνοειδὲς ἔχον εἰς τὸ βάθος μικρὰν τινα ὀπήν. Τὰ δοχεῖα δὲ ταῦτα τοποθετοῦνται εἰς πάντα τὰ δημόσια κατὰστήματα χορηγούμενα παρὰ φιλανθρωπικῆς τινος Ἐταιρίας ἐχούσης πολλὰς διακλαδώσεις, ἧς σκοπὸς εἶνε νὰ προμηθεύῃ κατὰ τὰ Χριστούγεννα ἐκάστου ἔτους μίαν πλήρη ἐνδυμασίαν εἰς ἀριθμὸν τινα πτωχῶν παίδων.

Καὶ ἀληθῶς ἡ Ἐταιρία αὕτη ἐπιτυγχάνει πληρέστατα τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, διότι τὸ ἐκ τῶν ἀπορριμμάτων τούτων τοῦ καπνοῦ κερδαινόμενον πρῶτον δὲν εἶνε τόσῳ εὐτελεῖ, ὅσῳ τις ὑποτίθησιν αὐτό. Κατ' ἀθηναικὰς πληρορορίας ὑπάρχουσι 19 τοιαῦται Ἐταιρίαι ἀνά πάσαν τὴν παραρρήνειον Πρωσίαν, συνεκόμισαν δὲ αὐταὶ κατὰ τὸ 1881 4,569 λίτρας καπνοῦ, αἵτινες ἐπωλήθησαν ἀντὶ 31,250 φράγκων, διὰ τῶν ὁποίων κατασκευάσθησαν πλήρεις ἐνδυμασίαι διὰ 1726 παῖδας πρὸς 18, 10 φράγκου τιμωμένης ἐκάστης.

Ἐκαστον ἔτος αἱ Ἐταιρίαι αὐταὶ θαίνουσι ἀναπτυσσόμεναι, καθόσον ὁ κύκλος τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν σχεδὸν ἐδιπλασιάσθη ἀπὸ τριῶν ἐτῶν, ἐκ τούτου δὲ προφανέστατα δεικνύται ὅτι καὶ τὸ πλέον μικρὸν κέρδος δὲν εἶνε περιφρονητέον.

Ἡ Ποῖον φάρμακον νομίζετε ὅτι μέλλει νὰ εἶνε ὁ ἀντίπαλος τῆς ἀλανθᾶστου ἀντιπυρετικῆς κινίνης; Ὁ ἰσθὸς τῆς ἀράχνης κατὰ τὰς Ἰσπανικὰς ἐφημερίδας, αἵτινες μέγαν ποιούσι θόρυβον περὶ τοῦπεριέργου ἀληθῶς τούτου φαρμάκου, τὸ ποῖον, ὡς λέγουσι, μέλλει νὰ καταβάλλῃ ἕνεκα τῆς εὐθηνίας αὐτοῦ τὸν ἐξάρχουσον φλοιὸν τὸν εἰς Εὐρώπην κομισθέντα κατὰ τὰ 1639 ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Περού, τῆς κομήσσης Κινχόνης.

Ὁ δόκτωρ Oliva ποιησάμενος χρῆσιν τοῦ νέου

τούτου φαρμάκου ἐπιθεσθιοὶ τὰς θεραπευτικὰς αὐτοῦ ιδιότητας, διαγράφων καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν θέλει γίνεσθαι χρῆσις αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ καθαρίζονται μετὰ προσοχῆς οἱ ἰσθὸι ὅπως ἀφαιρέσῃ ἢ καλύπτουσα αὐτοὺς κόνις, μεθ' ἧς πλύνονται, ἀφοῦ δὲ ζηρανθῶσιν κοπανίζονται ἐντὸς ἰγδίου, καθιστάμενοι οὕτω κόνις ἔχουσα χροῶμα μελανόφαιον, ἧτις εἶνε ἄσπιτος, οὐδεμίαν ἔχει γούσιν, καὶ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάλυτος ἐν τῷ ὕδατι, ὀλίγον δὲ διαλυτὴ ἐν τῷ οἴνοπνεύματι.

Ἐντὸς τεσσαράκοντα ἐτῶν ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀνῆλθεν ἀπὸ 17,069, 653 εἰς 50,100,783, κατὰ τὴν γενομένην πρὸ τίνος ἀπογραφῆς καθ' ἣσπασαν τὴν ἀμερικανικὴν ἐπικρατείαν. Οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, λέγει ὁ «Κήρυξ τῆς Νέας Ὑόρκης», ὅτι νῦν ἡ Ἀμερικανικὴ συμπολιτεία ἔχει περίπου 19 ἑκατομμύρια πλείονας κατοίκους ἀφ' ὅσους εἶχε κατὰ τὸν ἐμφύλιον πρὸς τὰς νοτίους πολιτείας πόλεμον.

Ἐντὸς δέκα ἐτῶν ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν κῆξησε κατὰ 11 ἑκατομμύρια ψυχῶν· πρὸ δέκα ἐτῶν ἡ Νέα Ὑόρκη εἶχεν 942,292 κατοίκους, νῦν δὲ 1,206,590· τὸ Χικάγο εἶχε 298, 977 ἐνῶ νῦν ἔχει 503,304, τὸ δὲ Βροκλιν ἀπὸ 396,099 ἔφθασεν ἐντὸς τοῦ διαστήματος τούτου εἰς 566,689.

Πρὸ πάσης ἄλλης πόλεως ἡ Βοστώνη εἶνε ἡ μᾶλλον ἀξιοπαράτητος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ. Πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν ἡ Βοστώνη δὲν εἶχε πλείονας τῶν 177,812 κατοίκων, ἐνῶ νῦν περιλαμβάνει 362,535.

Ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος ἀπὸ 149,473 ἔφθασεν ἐντὸς δέκα ἐτῶν εἰς 233,956, ἡ Φιλανδέλφεια ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ διαστήματος κῆξησε κατὰ 170, 000, ἡ δὲ Βάσιγκτων, ἧτις πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν δὲν περιεῖχε ἢ 61,122 κατοίκους, ἐπὶ τοῦ παρόντος κατοικεῖται ὑπὸ 147,307.

Ἄλλ' ἐν ταῖς δυτικαῖς ἐπαρχίαις παρατηρεῖται ἡ ἐκπληκτικωτέρη αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ. Κατὰ τὸ 1860 τὸ Δένβερ ἦν ἐντελῶς ἄγνωστον· κατὰ τὸ 1870 ἦν πόλις ἔχουσα 4,759 κατοίκους, σήμερον δὲ ὁ πληθυσμὸς του ὑπερβαίνει τὰς 35,000. Ἡ Οὐάχη ἀπὸ 16,083 ἔφθασε εἰς 30, 518, ἡ δὲ Κανσᾶς ἀπὸ 32,260 εἰς 55,813.

Αἱ μεσημβριναὶ ὅμως πόλεις παρέχουσι ὅλως ἀντίθετα ἀποτελέσματα· ἡ Μέμφις ἀπὸ 40,206 κατοίκους οὗς περιελάμβανε κατὰ τὸ 1870 νῦν περιεῖχε 33,593, ἡ δὲ Σαθᾶνα ἐτήρησε τὸν αὐτὸν πληθυσμὸν. Ἡ Μοβίλη μετέπεσεν ἀπὸ 32,034 κατοίκων εἰς 31,205, ἡ δὲ Σάρλεστον δὲν κῆξησεν ἐντὸς δέκα ἐτῶν παρὰ μόνον κατὰ 100 κατοίκους· ἡ Ἀτλαντὶς καὶ ἡ Ριχμόνδη ἀποτελοῦσι τὴν μόνην ἐξαιρέσιν, διότι ἡ μετ' πρώτη νῦν ἔχει 34,398 κατοίκους, ἐνῶ τῷ 1870 περιεῖχε 21, 789, ἡ δὲ δευτέρη ἀπὸ 51,038 ἔφθασεν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ χρονικοῦ διαστήματος τὰς 63,803.